

PROCJENA HUMANITARNIH POTREBA SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA

KOORDINACIJA
HUMANITARACA SMŽ
2021/2022
IZDANO U PROSINACU 2021

Ovaj dokument izrađuje Koordinacija humanitaraca Sisačko-moslavačke županije u ime humanitarne zajednice i partnera. Pruža zajedničko razumijevanje krize, uključujući humanitarne potrebe i procijenjeni broj ljudi kojima je potrebna pomoć. Svrha izrade dokumenta je prikaz realnog stanja kako bi se pružio adekvatan i žurni odgovor stanovništvu pogođenom potresom do završetka obnove.

FOTOGRAFIJA NASLOVNICE

Grad Hrvatska Kostajnica

Koordinacija humanitaraca Sisačko-moslavačke županije osnovana je 8. siječnja 2021. godine sa ciljem ostvarivanja zajedničke suradnje udruga civilnog društva i međunarodnih organizacija u humanitarnom odgovoru na potrebe stanovništva pogođenog potresom u Sisačko-moslavačkoj županiji. Koordinaciju čine 24 organizacije:

- Hrvatski Crveni križ
- Gradsko društvo Crvenog križa Petrinja
- Gradsko društvo Crvenog križa Sisak
- Gradsko društvo Crvenog križa Glina
- Gradsko društvo Crvenog križa Hrvatska Kostajnica
- Udruga za promicanje informatike, kulture i suživota
- Solidarna - Zaklada za ljudska prava i solidarnost
- Srpsko narodno vijeće
- ADRA Hrvatska
- Hrvatski centar za razvoj volonterstva
- The United Nations Children's Fund (UNICEF)
- Ured pučke pravobraniteljice (Promatrač)
- Agencija lokalne demokracije Sisak
- Dnevni centar slijepih
- Projekt građanskih prava Sisak
- Zaklada Zamah
- Zadruga za etično financiranje
- Studentski katolički centar Osijek
- Dobrotvorno društvo Merhamet
- Volonterski centar Zagreb
- Suncokret - Centar za razvoj zajednice
- Mamin blog
- Documenta - Centar za suočavanje sa prošlošću
- Inicijativa Nezavisnih volontera

Zahvale za doprinos izradi dokumenta

Za izradu dokumenta Procjena humanitarnih potreba korišteni su podaci koje su dostavljali partneri i suradnici Koordinacije humanitaraca SMŽ.

Svi suradnici na izradi dokumenta abecednim redom:

- Ministarstvo financija
- Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
- Ministarstvo hrvatskih branitelja
- Ministarstvo poljoprivrede
- Ministarstvo pravosuđa i uprave
- Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike
- Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije
- Ministarstvo unutarnjih poslova
- Ministarstvo zdravstva
- Ministarstvo znanosti i obrazovanja
- Operativni centar Civilne zaštite Republike Hrvatske
- Sisačko-moslavačka županija
- Stožer Civilne zaštite grada Gline
- Stožer Civilne zaštite grada Hrvatske Kostajnice
- Stožer Civilne zaštite grada Petrinje
- Stožer Civilne zaštite grada Siska
- Stožer Civilne zaštite Republike Hrvatske
- Ured potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske
- Vlada Republike Hrvatske

Sadržaj

05	Sažetak humanitarnih potreba i ključni nalazi analize
07	Prvi dio: Utjecaj krize uzrokovane potresom i posljedice potresa
08	1.1 Kontekst krize
09	1.2 Utjecaj krize
11	1.3 Opseg analize
12	1.4 Humanitarni uvjeti i prioritizacija potreba stanovništva
15	1.5 Profili i broj ljudi u potrebi
18	Drugi dio: Analiza rizika i monitoring situacije nad potrebama stanovništva pogođenog potresom
19	2.1 Analiza rizika i kronologija događaja
22	2.2 Monitoring situacije i potreba stanovništva
23	Treći dio: Sektori
24	3.1 Smještaj
26	3.2 Koordinacija i upravljanje kontejnerskim naseljima
29	3.3 Vodoopskrba, odvodnja i higijena
32	3.4 Hrana
34	3.5 Zaštita ranjivih skupina
37	3.6 Zdravstvo
39	3.7 Obrazovanje
42	3.8 Sredstva osiguravanja osnovnih životnih potreba
46	Četvrti dio: Aneksi
47	4.1 Informacijska ograničenja
48	4.2 Bilješke

Sažetak humanitarnih potreba i ključni nalazi analize

Trenutne brojke

LJUDI U POTREBI	ŽENE	DJECA	RANJIVE SKUPINE
118tis	52%	12%	60%

Projekcije za 2022.

LJUDI U POTREBI	ŽENE	DJECA I MLADI	RANJIVE SKUPINE
120tis	52%	30%	65%

Sažetak humanitarnih potreba

Od prosinca 2020. godine stanovništvo Sisačko-moslavačke županije bori se sa dvije velike krize: posljedicama razornih potresa i pandemijom COVID-19. Velika oštećenja u stambenom, zdravstvenom, obrazovnom, poslovnom, poljoprivrednom, vodoopskrbnom i drugim sektorima bitno su utjecali na životni standard gdje se dio stanovništva još uvijek bori sa zadovoljenjem osnovnim životnih potreba.

Procjena humanitarnih potreba (PHP) razmatra realne humanitarne potrebe u Sisačko-moslavačkoj županiji s međusektorskim pristupom u analizi koja je zauzela višedimenzionalni holistički pristup humanitarnim potrebama stanovništva po sektorima. Procjena humanitarnih potreba različite sezone utjecaje (zimski uvjeti, ljetne vrućine, prijetnje od poplava) u narednom periodu i odgovarajuće promjene potreba koje proizlaze iz njih razmatra i uzima u obzir.

Nesigurnost situacije u Sisačko-moslavačkoj županiji i razvoj te promjena potreba stanovništva razmatra se u dijelu Analiza rizika (str. 21). Sva predviđanja potencijalnih promjena potreba i nastanka novih razmatrana su kroz činjenicu da će se u narednom

periodu ekonomski, demografski i zdravstveni kontekst promijeniti. Također, uzeta je u obzir činjenica da određene sezone prirodne prijetnje bitno utječu na potrebe stanovništva pogođenog potresom.

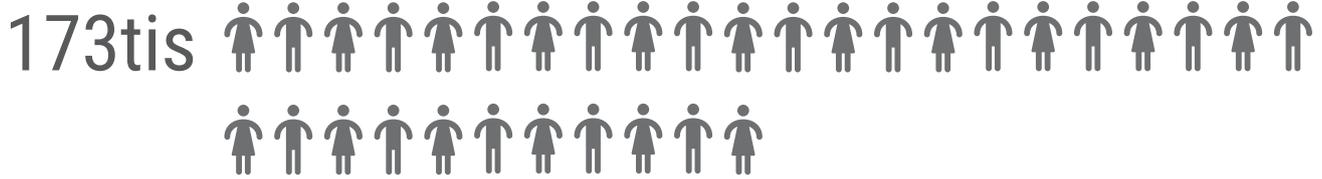
Zbog dvostruke prijetnje stanovništvu pogođenom potresom: COVID-19 i prirodni sezonski utjecaji, potrebe stanovništva su velike, obuhvaćaju stanovništvo četiri grada i deset općina u SMŽ kao područja najpogođenija potresom. Posebnu pažnju treba posvetiti:

- Korisnicima kontejnerskih naselja i grupnih smještaja
- Ranjivih skupinama

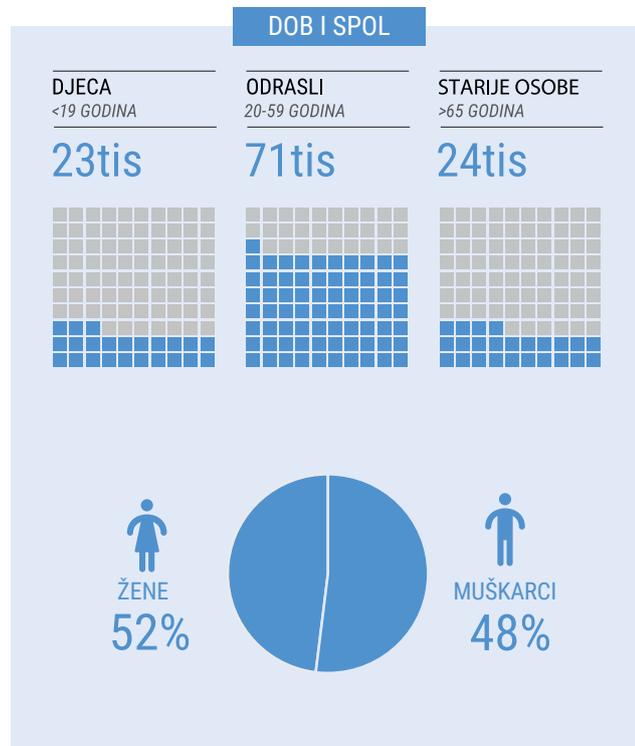
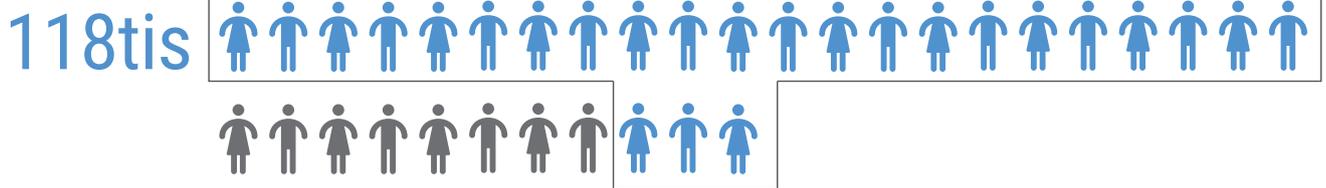
Provedbom analize nad korisnicima kontejnerskih naselja i grupnih smještaja te ranjivih skupina utvrđeno je da još nisu u potpunosti zadovoljene osnovne potrebe stanovništva pogođenog potresom kao što je stambeno zbrinjavanje, pitka i tehnološka voda, odvodnja, hrana, zdravstvene i socijalne usluge, obrazovanje te pravo na rad.

Procijenjeni broj ljudi u potrebi

UKUPNA POPULACIJA

LJUDI U POTREBI

Prvi dio:

Utjecaj krize uzrokovane potresom i posljedice potresa

POGLED U BUDUĆNOST

Lica stanovnika pogođenog područja govore puno.
(Fotografija: ADRA Hrvatska)

1.1

Kontekst krize

Usred pandemije COVID-19 jak potres magnitude 6.2 s epicentrom kod Petrinje dogodio se na dan 29. 12. 2020. godine, a njemu su prethodila dva nešto slabija potresa magnituda 5.0 i 5.2 dan ranije. Ovi razorni potresi pogodili su područje Sisačko-moslavačke županije do mjere da je Vlada Republike Hrvatske 4. siječnja 2021. proglasila katastrofu uzrokovanu potresom.

Posljednjih 30 godina područje pogođeno potresom pretrpjelo je brojne nepogode. Teško je stradalo u Domovinskom ratu, kad je dio stanovništva morao napustiti domove. U Zakonu o područjima posebne državne skrbi nalazi se dobar dio područja pogođenog potresom Sisačko-moslavačke županije. Kriterij posebne državne skrbi određen je prema okolnostima nastalim na temelju posljedica Domovinskog rata te se odnosi na gradove Glinu i Petrinju u potpunosti, te 10% područja grada Siska: naselja Blinjski Kut, Klobučak, Letovanci, Madžari, Staro Selo, Vurot i općine Donji Kukuruzari, Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica, Majur, Topusko i Sunja.¹ Nakon Domovinskog rata dio stambenih objekata je obnovljen, ali ne na adekvatan način. Posljedično, velik broj stanovništva obolio je od posttraumatskog stresnog poremećaja (PTSP) Deindustrijalizacija je rezultirala porastom siromaštva i masovnih otkaza.

Geografski položaj županije predstavlja stalni rizik od prirodnih katastrofa kao što su poplave, potresi i klizišta. Poplave su najčešće prirodne katastrofe koje pogađaju ovo područje, zbog čega je, u svrhu obrane od poplava, na području Sisačko-moslavačke županije izgrađeno 516,85 km nasipa².

Sisačko-moslavačka županija višestruko je deprivirano područje s jednim od najnižih indeksa razvijenosti u odnosu na ostatak Republike Hrvatske. Među najsiromašnijim je županijama u Republici Hrvatskoj s najnižim BDP-om po stanovniku, najvećim ograničenjima u pružanju usluga i najvišim stopama rizika od siromaštva.³

Demografska slika Sisačko-moslavačke županije obilježena je izrazito nepovoljnim socijalnim i ekonomskim kretanjima. Samo u među-popisnom razdoblju 2001.-2011. godine prostor je izgubio 12 948 stanovnika. Područje karakterizira značajna demografska oslabljenost, koja se očituje kroz nedostatak aktivne radne snage, starenje stanovništva, te intenzivne emigracije. Neravnomjerna naseljenost uzrokuje velike razlike u razvijenosti pojedinih dijelova županije. Izražen je proces napuštanja i propadanja seoskih sredina. Stanovništvo je socijalno ugroženo jer je broj korisnika socijalne skrbi u porastu, a velik je udio mladih sposobnih nezaposlenih osoba među stalnim korisnicima socijalne skrbi. Posljedice rata negativno se odražavaju na duševno zdravlje stanovništva.⁴

KUĆANSTVO U POTREBI

Humanitarne organizacije od početka potresa do danas obilaze teren i dostavljaju pomoć pogođenom stanovništvu. (Fotografija: Udruga Slijepih SMŽ)

1.2 Utjecaj krize

Nakon prilično jakih potresa dan ranije, magnituda 5,2 i 5,0, dana 29. prosinca 2020. godine u 12:19 minuta, područje Sisačko-moslavačke županije pogodio je potres magnitude 6,2 po Richteru s epicentrom 5 km jugozapadno od Petrinje. Potresi su bili plitki što znači da je epicentar bio blizu površine i to na dubinama od desetak kilometara: M 5,2 – dubina potresa 10 km, M 5,0 – dubina potresa 10 km i M 6,4 – dubina potresa 11,5 km. Mjesecima nakon ovih razornih potresa uslijedilo je na stotine manjih naknadnih podrhtavanja koja su nastavila raditi štetu nad fizičkom imovinom i pogođenim stanovništvom.⁵

Utjecaj krize na stanovništvo

U potresu je smrtno stradalo 7 osoba, a nekoliko ih je ozlijeđeno. Potres je značajno utjecao na uvjete života tisuća ljudi. Nekoliko tisuća obitelji ostalo je bez domova. Svi čiji su domovi razrušeni hitno su trebali osigurati drugi smještaj. Neki su privremeni smještaj pronašli kod obitelji, prijatelja ili drugih koji su ponudili svoje stambene objekte za zbrinjavanje pogođenog stanovništva. Drugi, koji su ostali na teritoriju županije, morali su se osloniti na smještaj koji im je osigurala država i lokalne vlasti. Ogromne su štete nastale u gospodarstvu i pitanje je koliko će ljudi trajno ostati na potresom pogođenim područjima. U potresu je

stradalo stotinjak obrta i trgovačkih društava i oko 2 000 OPG-ova. Mnoge škole čeka rušenje ili obnova kako bi se učenici mogli vratiti na nastavu u svoje škole, dok su privremeno premješteni u druge škole.

Utjecaj krize na fizičku imovinu

Gradovi Petrinja, Sisak, Glina, ali i sela koja se nalaze u neposrednoj blizini, pretrpjeli su velike materijalne štete. Materijalna šteta je velika na javnim ustanovama (bolnice, škole, muzeji...), a oštećeno je preko 38 000 stambenih objekata. Prema podacima Sisačko-moslavačke županije od 24. 9. 2021., statičari su do tada pregledali 95% objekata i trenutno ih je 12,36 % neupotrebljivo, a 21,83 % privremeno neupotrebljivo. Ukupna površina oštećenih objekata u stambenom sektoru u Sisačko-moslavačkoj županiji je 6 607 567 m². Prema podacima Svjetske banke ukupna šteta na fizičkoj imovini u Sisačko-moslavačkoj županiji iznosi 2126,73 milijuna EUR.⁶

Utjecaj krize na tlo

Razorni potresi nerijetko za posljedicu imaju i promjene koje su vidljive na tlu i samoj površini. Budući je potres zahvatio naseljeno područje u kojem žive ljudi, raspukline su nastale na prometnicama, mostovima i nasipima. Kao posljedica ovog potresa pojavile su se vratče i likvefakcija – proces tečenja podloge usred saturacije sedimenta vodom. Površine na kojima je proces zabilježen su veličine do nekoliko stotina metara. Uočena je u selima Palanjek, Brest Pokupski, Mečenčani, prigradskim naseljima Galdovo i Topolovac⁷. Klizišta su uočena u gradu Petrinji (dio grada Pigik). Potresom je nastalo i nekoliko odrona. Promjene su nastale na mostovima (most Brest preko Kupe), nasipima (selo Palanjek) i prometnicama. Ove nastale promjene uzrokuju štetu na fizičkoj imovini.

POPRAVAK DIMNJAKA

U potresu su oštećeni mnogi dimnjaci, nekima jedini način grijanja. (Fotografija: ADRA Hrvatska)

1.3 Opseg analize

Procjena humanitarnih potreba (PHP) razmatra realne humanitarne potrebe u Sisačko-moslavačkoj županiji s međusektorskim pristupom u analizi koja je zauzela višedimenzionalni holistički pristup humanitarnim potrebama stanovništva po sektorima. Procjena humanitarnih potreba različite sezonske utjecaje (zimski uvjeti, ljetne vrućine, prijetnje od poplava) u narednom periodu i odgovarajuće promjene potreba koje proizlaze iz njih razmatra i uzima u obzir.

Zbog dvostruke prijetnje s kojom se suočava Sisačko-moslavačka županija, COVID-19 i sklonost prirodnim katastrofama, potrebe stanovništva su velike i obuhvaćaju skoro sva područja županije. Skupine kojima je posebno posvećena pažnja u ovoj procjeni potreba su:

- Korisnici kontejnerskih naselja i grupnih smještaja
- Ranjive skupine

Analiza potreba u kontejnerskim naseljima i grupnim smještajima provedena je uz partnerski rad Koordinacije humanitaraca SMŽ s ADRA Hrvatska, lokalnim društvima Crvenog križa gradova Petrinje, Siska i Gline, udrugom IKS, Udrugom slijepih SMŽ, SKAC-om Osijek, Zakladom Solidarna, Uredom pučke pravobraniteljice i velikim brojem volontera. Analiza je obuhvatila 66.56% stanovnika u svih 14 kontejnerskih naselja (Sisak, Petrinja i Gline) te 2 grupna smještaja (Sisak). Analizom je obuhvaćeno 251 kućanstvo i 424 osobe.

Također, provedena je terenska anketa među ranjivim skupinama van privremenih smještaja/kontejnerskih naselja uz partnerski rad članica Koordinacije humanitaraca SMŽ s Uredom pučke pravobraniteljice, Udrugom IKS, Udrugom slijepih SMŽ, PGP Sisak, ADRA Hrvatska, gradskim društvima Crvenog križa gradova Gline, Sisak, Petrinja i Hrvatska Kostajnica te brojnim volonterima. Analiza je obuhvatila 139 kućanstava, u kojima ukupno žive 373 osobe.

Rezultati terenske procjene potreba uključuju raščlanjene podatke i informacije o društveno-ekonomskom statusu, obrazovnom statusu te fizičkom i mentalnom zdravlju pogođenog stanovništva, kao i informacije o infrastrukturi područja pogođenog potresom.

Analiza potreba prvenstveno se temelji na primarnim podacima u iznošenju egzaktnih podataka stvarnog stanja na terenu, dok se za nadopunu i razumijevanje konteksta koriste sekundarni izvori podataka bazirani na dokumentima i izvješćima Nacionalnog stožera Civilne zaštite, lokalnih stožera civilne zaštite, lokalnih uprava i samouprava, Svjetske banke, Hrvatskog centra za potresno inženjerstvo i drugih.

TOPLA RIJEČ

Stanovništvu pogođenom potresom prije svega najvažnija je topla riječ i osjećaj da nisu sami. (Fotografija: ADRA Hrvatska)

1.4

Humanitarni uvjeti i prioritizacija potreba stanovništva

Životni standard

Pristup zdravstvenim ustanovama

Razorni potres koji je ošteti ili razorio objekte u kojima se pruža zdravstvena skrb, kao i pandemija COVID-19 značajno su negativno utjecali na dostupnost zdravstvenih usluga pogođenom stanovništvu. Slabija prometna povezanost dodatno otežava stanovništvu iz ruralnih i izoliranih krajeva, te dijelu stanovništva koji su korisnici kontejnerskih naselja i grupnih smještaja, pristup ustanovama zdravstvene skrbi.

Pandemija COVID-19 i dalje traje, broj zaraženih raste, a u Sisačko-moslavačkoj županiji procijepljenost stanovništva tek je na 48.99%⁸. Broj zaraženih COVID-19 u Sisačko-moslavačkoj županiji je u porastu. Ustanove koje pružaju zdravstvene usluge su preopterećene, zbog čega se dodatno otežava pristup zdravstvenoj skrbi pacijentima koji nisu oboljeli od COVID-19.

Problem pristupa zdravstvenim ustanovama poseban je izazov za ranjive skupine društva. Napose, starije stanovništvo koje živi u ruralnim krajevima i osobe s invaliditetom, zbog otežane prometne povezanosti ne samo s zdravstvenim ustanovama već i ljekarnama. Dvije trećine ispitanih osoba s invaliditetom, u analizi

potreba ranjivih skupina izvan kontejnerskih naselja i grupnih smještaja, izjasnilo se kako im prava, usluge i različiti oblici podrške temeljem invaliditeta koje su imali prije potresa nisu dostupni u punom opsegu. To se posebno odnosi na nužne terapijske i rehabilitacijske postupke u lokalnoj sredini.

Dostupnost pitke vode

25% stanovništva Sisačko-moslavačke županije, uglavnom ruralnog, nije spojeno na javnu vodovodnu mrežu već se koristi privatnim bunarima. Kao posljedica potresa došlo je do urušavanja, isušivanja i zagađenja bunara što je rezultiralo vodom koja nije za piće. Od potresa do danas dnevno se dijele velike količine pitke vode, ne samo u krajevima gdje živi stanovništvo koje koristi bunare, već i u krajevima gdje je stanovništvo spojeno na vodovod.

Dostupnost osnovnih uvjeta za obrazovanje

Razorni potres oštetio je čak 109 školskih objekata. Posljedično, velik broj djece je premješten u druge škole. Zbog čega se škole u kojima su izmještena djeca suočavaju s prekapacitiranošću i preopterećenjem nastavničkog kadra. Dio nastavnčkog kadra napustio je područje potresa i to dodatno opterećuje obrazovni sustav. Epidemiološke mjere zbog COVID-19 uvjetuju broj djece u razredu zbog čega je višesmjenski rad škola jedino rješenje.

Analizom potreba u kontejnerskim naseljima i grupnim smještajima te među ranjivim skupinama utvrđeno je kako velik broj učenika nema adekvatne uvjete za učenje. Prvenstveno, prostor za učenje, potrebnu IT opremu, stručnu literaturu i knjige te lak pristup knjižnici. Loša prometna povezanost i neorganizirani prijevoz utječu na dolazak do škole, posebno djeci koja žive u ruralnim i izoliranim sredinama, ranjivim skupinama društva i dijelu korisnika kontejnerskih naselja i grupnih smještaja.

Mehanizmi suočavanja

Među stanovništvom pogođenim potresom u Sisačko-moslavačkoj županiji velik je broj siromašnih i nezaposlenih. Broj siromašnih i nezaposlenih već

se povećao zbog pandemije COVID-19, a posljedice potresa dodatno su negativno povećale te brojke. Zbog svega navedenog došlo je do pada kupovne moći stanovništva Sisačko-moslavačke županije zbog čega sve više stanovnika ovisi o humanitarnoj pomoći i pomoći državnih institucija.

Analizom potreba stanovnika smještenih u kontejnerska naselja i grupne smještaje utvrđeno je kako velik broj tih ljudi ovisi o socijalnim naknadama, naknadama za invaliditet, povremenim/neformalnim primanjima te mirovinama koje su za trećinu te populacije niže od 2000 HRK (266 EUR).

Analizom potreba ranjivih skupina izvan kontejnerskih naselja i grupnih smještaja također je utvrđeno da većina ovisi o socijalnim naknadama. 36% umirovljenika ovisi o socijalnoj naknadi, dvije trećine nezaposlenih preživljava od socijalne pomoći i drugih vrsta jednokratnih socijalnih naknada. Analizom je utvrđeno kako nitko od nezaposlenih ne prima naknadu s Zavoda za zapošljavanje.

Tjelesna i psihička dobrobit stanovništva

Tjelesno zdravlje

Analizom potreba u kontejnerskim naseljima i grupnim smještajima ustanovljeno je kako čak 65% stanovnika ima neku kroničnu bolest, dok ih 20% ima akutne bolesti. Akutne bolesti među stanovnicima uglavnom se opisuju kao bolovi ekstremiteta i kralježnice. Kronične bolesti su raširenije te su se ispitanici izjasnili da boluju od visokog krvnog tlaka, bolesti srca i pluća, dijabetesa, raka i bolesti štitnjače, u najvećem postotku.

Kronične bolesti zahtijevaju stalni zdravstveni nadzor i preglede praćenja razvoja bolesti. S obzirom na već navedeni problem dostupnosti zdravstvenih usluga i lijekova u određenim sredinama, ovo predstavlja nezanemariv problem.

Također, moramo uzeti u obzir i činjenicu da je pandemija COVID-19 još u tijeku, štoviše, broj zaraženih je u uzlaznoj putanji. Svi koji boluju od kroničnih bolesti spadaju u rizične skupine za teže posljedice pri oboljenju

od COVID-19, unatoč eventualnoj procijepljenosti, i dalje su u visokom riziku.

OSOBE S INVALIDITETOM

Najosjetljivije skupine društva teško su pogođene potresom. (Fotografija: Udruga slijepih SMŽ)

Mentalno zdravlje

Analizom potreba stanovnika kontejnerskih naselja i grupnih smještaja utvrđena je problematika sa psihičkim zdravljem kod 25% ispitanika, koja se kod dijela ispitanika manifestira blažim simptomima, dok su kod drugih simptomi puno izraženiji. Problemi koje navode su nesanica, strah od potresa, strah od ugrožavanja egzistencije i strah od neizvjesne budućnosti. Velik je broj onih sa PTSP-om od ratnih dana, dobar dio ispitanika je na terapiji lijekovima. Uslijed potresa, mnogi i dalje osjećaju strah i anksioznost, gdje se kod nekih vide očiti znaci depresije.

Analizom potreba ranjivih skupina utvrđeno je kako nakon potresa čak 60% ispitanih ima psihološke teškoće, a kao probleme prepoznaju poremećaj ravnoteže, iritabilnost, emocionalna nestabilnost, razdražljivost, napadaji panike s gušenjem, osjećaj gubitka kontrole, što ukazuje na važnost osiguravanja mentalnog zdravlja i psihosocijalne podrške na terenu. Među ovom skupinom, nakon potresa čak 27 % ispitanika ima velikih problema s nesanicom, 28 % ima veliki strah od novog potresa, a čak 35 % ispitanika ima veliki strah od budućnosti.

Prioritizacija potreba stanovništva

Potrebe stanovništva pogođenog potresom u Sisačko-moslavačkoj županiji su ozbiljne jer se u prvom redu tiču korisnika kontejnerskih naselja/grupnih smještaja i ranjivih skupina.

Provedbom analize nad korisnicima kontejnerskih naselja/grupnih smještaja i ranjivih skupina utvrđeno je da još nisu u potpunosti zadovoljene sve osnovne potrebe stanovništva pogođenog potresom kao što je stambeno zbrinjavanje, pitka i tehnološka voda, odvodnja, hrana, zdravstvene i socijalne usluge, obrazovanje te pravo na rad.

1.5 Profili i broj ljudi u potrebi

Trenutne brojke

LJUDI U POTREBI	ŽENE	DJECA	RANJIVE SKUPINE
118tis	52%	12%	60%

Projekcije za 2022.

LJUDI U POTREBI	ŽENE	DJECA I MLADI	RANJIVE SKUPINE
120tis	52%	30%	65%

Na području Sisačko-moslavačke županije direktno je potresom pogođeno oko 50.000 ljudi, od sveukupno 118 176 stanovnika. Pogođena područja Sisačko-moslavačke županije su gradovi Petrinja, Glina, Sisak i Hrvatska Kostajnica te općine Lekenik, Sunja, Donji Kukuruzari, Majur, Dvor, Topusko, Gvozd, Jasenovac, Hrvatska Dubica i Martinska Ves. Na potresom pogođenom području u 4 grada i 10 općina živi 57 041 muškarac i 61 135 žena.⁹

Dio stanovništva je zbog rušenja i neadekvatnih stambenih objekata smješteno u privremene smještaje. U 16 organiziranih kontejnerskih naselja i grupnih smještaja nalazi se 695 korisnika.¹⁰

Potresom su najviše pogođene ranjive skupine društva u Sisačko-moslavačkoj županiji: siromašni i nezaposleni, starije osobe, djeca i mladi, osobe s invaliditetom i etničke manjine.

Siromašni i nezaposleni

Sisačko-moslavačka županija je među najsiromašnijim županijama u RH s najnižim bruto domaćim proizvodom (BDP-om) po stanovniku, najvećim ograničenjima u pružanju usluga i najvišim stopama rizika od

siromaštva.¹¹ U ovoj županiji živi više umirovljenika nego zaposlenih. Potres je povećao broj siromašnih jer su najviše stradali oni čiji stambeni objekti nisu bili u dobrom stanju.

Na području pogođenom potresom ima onih koji nemaju pristup ni osnovnim uslugama, što se intenziviralo nakon potresa. Broj onih koji nemaju pristup pitkoj vodi i električnoj energiji, zbog oštećenja na vodnoj ili energetskej infrastrukturi ili oštećenju bunara, se povećao. Kao posljedica potresa, velik trag na stanovnike Sisačko-moslavačke županije ostavit će prekid gospodarskih djelatnosti i osnovnih usluga i to na više načina. Oštećenja ili gubitak imovine i kapitala dovodi do smanjenja životnog standarda stanovnika. Oštećenja na infrastrukturi i poslovnim prostorima dovode do gubitka radnih mjesta ili smanjenja dohotka kućanstvu. Pandemija koronavirusa već je povećala stopu nezaposlenosti u Sisačko-moslavačkoj županiji, a potres je samo dodatno nanio štetu županiji koja se već nalazila u teškoj situaciji što je rezultiralo povećanjem nezaposlenosti u siječnju 2021. godine. Svi navedeni čimbenici povećali su rizik osiromašenja ugroženih skupina.¹²

SLABIJE POKRETNO STANOVNIŠTVO

Slabije pokretno stanovništvo treba asistenciju i pomoć oko dostupnosti osnovnih zdravstvenih usluga. (Fotografija: Dnevni centar slijepih Sisak)

Starije osobe

Prema podacima DZS-a, čak 23% stanovništva Sisačko-moslavačke županije čine osobe starije od 65 godina, dok je broj djece do 14 godina ispod 14%. Demografski pad i kontinuirani odljev radno sposobnog stanovništva ujedno znači potkapacitiranost društva za skrb o starijima, ali i kontinuiran rast potrebnih mirovinskih, socijalnih i zdravstvenih izdvajanja za taj dio populacije. Ovaj dio stanovništva karakteriziraju i niska primanja.

Prosječna mirovina za Sisačko-moslavačku županiju iznosi 2521 HRK (333EUR), te je to ujedno zasad jedina županija koja ima više umirovljenika nego zaposlenih¹³. Broj starijih osoba kojima je potrebna pomoć i njega iznosi od 3% do čak 6%, što se posebice ističe u Glini i Sunji.¹⁴ Starije osobe koje ne raspolažu nikakvim dohotkom, koje nemaju obitelj koja o njima može skrbiti niti su više u mogućnosti sami proizvoditi vlastitu hranu uslijed zdravstvenih teškoća te ako žive same u udaljenim naseljima ili selima izložene su posebno velikom riziku od siromaštva.

Starije stanovništvo SMŽ-a velikim dijelom živi u ruralnim područjima, često teško dostupnim i bez osnovne infrastrukture. Nedostatna prometna infrastruktura te nerazvijena mreža javnog prijevoza predstavlja značajnu prepreku ostvarivanju osnovnih

životnih potreba ovog dijela stanovništva, uključujući i prijeko potrebnu zdravstvenu skrb.

Djeca i mladi

Za razliku od starijih osoba, djeca i mladi su dio stanovništva čiji je broj u Sisačko-moslavačkoj županiji u konstantnom padu, te je danas udio djece do 14 godina samo 13.68%. U županiji manje od 20% djece pohađa vrtiće, što ukazuje na potrebu jačanja kapaciteta i pristupačnosti vrtića, što bi imalo i dalekosežniji utjecaj zbog vraćanja roditelja u radno okruženje, posebice majki, čime bi se zadovoljio dio potreba za aktivnom radnom snagom.

Zbog ranjivosti djece i mladih nužno ih je dodatno zaštititi odgovarajućim programima i uslugama, pri čemu posebno treba izdvojiti djecu i mlade s teškoćama u razvoju, djecu i mlade koji odrastaju u siromašnim obiteljima, djecu i mlade koji odrastaju u izoliranim slabije razvijenim uglavnom ruralnim sredinama, djecu i mlade s raznovrsnim oblicima internaliziranih i eksternaliziranih problema u ponašanju te djecu i mlade bez odgovarajuće roditeljske skrbi.

Prema izvješću UNICEF-a, potresom je direktno pogođeno 13 750 djece.¹⁵

Osobe s invaliditetom

Prema Izvješću o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj (Hrvatski zavod za javno zdravstvo, 2015.), u Sisačko moslavačkoj županiji živjelo je 19 416 osoba s invaliditetom od čega je 65% muškaraca, a 35% žena, a ukupno osobe s invaliditetom čine 11,3% stanovništva županije. Iako je njih 53% u radno aktivnoj dobi, njihova uključenost u tržište rada je poražavajuća. Zaposleno je tek 668 osoba ili 3,44% osoba. To proizlazi iz značajne podobrazovanosti s obzirom da čak 72% osoba s invaliditetom nema uopće ili ima završenu osnovnu školu, a tek 2% ima visoku ili višu stručnu spremu. 5% njih je obrazovano prema specijaliziranom programu obrazovanja.

Osobe s invaliditetom su u najvećoj mjeri usmjerene na podršku obitelji i 79% ih živi u obitelji, a 18% žive sami. Ipak, životni uvjeti su za 21% osoba

nezadovoljavajući. Čak 29,8% osoba s invaliditetom ima višestruka oštećenja i trebaju višestruku podršku okoline. U potresom pogođenim područjima najviše je evidentiranih nezaposlenih osoba s invaliditetom u Sisku (114 osoba ili 30,2 %) i Petrinji (49 osoba ili 13,0 %). Najveći udio osoba s invaliditetom je u gradu Sisku njih 10%.

Etničke manjine

Na području Sisačko-moslavačke županije, prema popisu stanovništva 2011. žive brojne nacionalne manjine, među kojima se posebno ističe srpska (12,8%), bošnjačka (1.43%), romska (0,85%), te češka (0.34%) nacionalna manjina. Populacija koja je u posebnom riziku od siromaštva je romska populacija. Najveći broj pripadnika romske nacionalne manjine na pogođenom području živi na području Grada Siska (648 pripadnika) u Capraškim Poljanama i Palenjaku.

Rizik od siromaštva romske populacije proizlazi iz činjenice otežanog zapošljavanja te je 2012. godine bilo zaposleno oko 10 pripadnika romske populacije, a 2013. čak 797 romskih obitelji koristilo je stalnu novčanu pomoć preko centara za socijalnu skrb. Pripadnici romske nacionalne manjine otežano su se zapošljavali zbog niske razine obrazovanja, ali nažalost i predrasuda poslodavca.¹⁶

Romska populacija ima otežan pristup obrazovanju i brojne zdravstvene rizike uslijed nepovoljnih stambenih uvjeta te je njihovo preživljavanje većim dijelom oslonjeno na socijalne transfere.¹⁷

PORTRET LJUDSKOSTI

Lica ljudi iscrtavaju sudbine i optimizam.
(Fotografija: ADRA Hrvatska)

Drugi dio:

Analiza rizika i monitoring situacije nad potrebama stanovništva pogođenog potresom

SISAK DAN NAKON

Prizori razrušenog centra grada Siska.
(Fotografija: Grad Sisak)

2.1

Analiza rizika i kronologija događaja

Analiza rizika procjene humanitarnih potreba razmatra razvoj događaja koji će vjerojatno utjecati na potrebe narednih mjeseci i godina trajanja krize. Rizici i utjecaji su uglavnom prisutni diljem Sisačko-moslavačke županije, a posebno gravitiraju četirima velikim središtima gradovima Petrinji, Sisku, Glini i Hrvatskoj Kostajnici. Rizici utječu na uvjete života i potrebe stanovništva pogođenog potresom sa posebnim fokusom na prethodno navedene pogođene društvene skupine.

Potencijalni rizici i utjecaji na potrebe s kojima se suočava stanovništvo pogođeno potresom u narednom periodu uključuju:

- Utjecaj klime (teške zime i vruća ljeta)
- Prijetnje prirodnih nepogoda (poplave, posljedice potresa: klizišta, likvefakcija, odroni)
- Nesigurnost kvalitete vode
- Loše lokalne gospodarske prilike
- Nepovoljan regionalni politički i gospodarski razvoj
- Pad kupovne moći stanovništva
- Povećanje pripadnika ranjivih skupina
- Razvoj pandemije COVID-19
- Povećanje broja osoba s ugroženim fizičkim i mentalnim zdravljem

Važno je napomenuti da su neki od tih rizika sezonski te se njihov najveći utjecaj manifestira u konkretnim godišnjim dobima. Na primjer, postoje mjeseci kada su katastrofe rasprostranjenije (poplava, veća količina snijega, velike vrućine), a hladna zima posljedično utječe na veće širenje COVID-19. Također, bitno je naglasiti da se rizici tiču i poljoprivrednog uzgoj i sezone žetve jer loša sezona postaje velik problem pretežno ruralnom stanovništvu koje živi od uzgoja stoke i obrade poljoprivrednih zemljišta.

Predviđanja rizika i potreba

Klimatske promjene i katastrofe

Procjenom rizika od katastrofa za RH od 12. studenog 2015. godine, za područje Sisačko-moslavačke županije određeno je da su ekstremne temperature, epidemije i pandemije, potres te požari otvorenog tipa označene kao visok rizik, a poplava kao vrlo visok rizik za prostor navedene županije.¹⁸

Prema ukupnoj matrici rizika za događaj s najgorim mogućim posljedicama na području Sisačko-moslavačke županije vrlo visoki rizik od:

- poplava izazvanih izlivanjem kopnenih vodenih tijela imaju: gradovi: Glina, Hrvatska Kostajnica, Novska, Petrinja te općine: Dvor, Hrvatska Dubica, Jasenovac i Lekenik.
- ekstremnih temperatura imaju općine: Donji Kukuruzari, Dvor, Hrvatska Dubica, Jasenovac i Majur.
- Požara otvorenog tipa imaju: gradovi: Novska, Petrinja i Glina te općine: Donji Kukuruzari, Hrvatska Dubica, Lekenik i Martinska Ves.

Iz svega navedenog, područje Sisačko-moslavačke županije ima veliki rizik od prirodnih nepogoda i katastrofa. Također, vidljivo je kako područjima najpogođenijima potresom u Sisačko-moslavačkoj županiji pripadaju svi navedeni gradovi i općine, osim Novske.

Nesigurnost kvalitete vode

Uslijed potresa došlo je do zagađenja i isušivanja velikog broja privatnih bunara. Problem je velik jer se radi o čak 35% stanovništva Sisačko-moslavačke županije koji nisu spojeni na javni vodovod. Isušivanje bunara je općeniti problem ove županije stoga je potrebno posebnu

pažnju posvetiti ovoj problematici. Uglavnom se radi o ruralnom stanovništvu koje za potrebe preživljavanja uzgajaju stoku i bave se poljoprivredom.

ONEČIŠĆENJE BUNARA

Nakon potresa većina bunara je onečišćena i potrebna je sanacija. (Fotografija: ADRA Hrvatska)

Kako je već navedeno, poplave su veliki rizik koji prijete gradovima i općinama Sisačko-moslavačke županije. Podizanjem razine vodostaja rijeka i izlivanjem riječnih korita posljedično dolazi do zagađenja i zamućivanja vode u vodoopskrbnoj mreži što prijete zdravlju stanovništva koje je spojeno na javni vodovod.

Ekonomska situacija

Ionako nepovoljna ekonomska situacija intenzivirala se pandemijom COVID-19 i potresom. Zbog rizika od novih prirodnih nepogoda i razvoja pandemije COVID-19 postoji realna opasnost od još većeg pada kupovne moći stanovništva, rasta broja nezaposlenih i broja siromašnih u Županiji. Svemu tome doprinosi i činjenica da je velika šteta nanosena poslovnom i poljoprivrednom sektoru, koja za posljedicu ima iste rezultate.

COVID-19

Zdravstveni i društveno-ekonomski utjecaj pandemije COVID-19 vjerojatno će se osjetiti u narednom periodu jer je preopterećen zdravstveni sustav. Unatoč procijepljenosti od 48.99%¹⁹ stanovništva Sisačko-moslavačke županije rizik od zaraze i širenja virusa je visok. Uzevši u obzir činjenicu da starije stanovništvo, kao pripadnici rizičnih skupina za obolijevanje od navedene bolesti, a koje živi u ruralnim sredinama, ima otežan pristup zdravstvenoj skrbi ovo je potencijalno velik problem.

Gledajući sveukupno, učinci porasta slučajeva COVID-19 i prekidi u pristupu zdravstvenoj skrbi značajno utječu na dobrobit ljudi i intenziviraju već postojeće zdravstvene probleme. Pandemija COVID-19 značajno utječe i na obrazovanje jer su zbog urušavanja školskih objekata učenici premješteni u druge škole zbog čega je došlo do prekapacitiranosti i unatoč pridržavanju epidemioloških mjera širenje virusa u većim grupama učenika je neminovno.

MASOVNO CIJEPLJENJE

Masovno cijepljenje stanovništva protiv COVID-19
Sajmište, Petrinja. (Fotografija: Grad Petrinja)

PROSINAC 2020

28. i 29. prosinca 2020. godine: Sisačko-moslavačku županiju pogodila su tri razorna potresa magnitude 5,0, 5,1 i 6,2. po richteru.

SIJEČANJ 2021

4. siječnja 2021. godine: Vlada Republike Hrvatske na sjednici donosi odluku o proglašenju katastrofe na području pogođenom potresom, imenuje Stožer civilne zaštite za pogođeno područje te imenuje rukovoditeljem novoimenovanog stožera potpredsjednika Vlade i ministra hrvatskih branitelja Tomu Medveda.

SIJEČANJ 2021

7. siječnja 2021. godine: Ministarstvo financija, Porezna uprava, temeljem Zakona o porezu na dobit i Zakona o porezu na dohodak je bez zahtjeva poreznih obveznika s područja Sisačko-moslavačke „po službenoj dužnosti“ utvrdila predujam poreza na dobit i predujam poreza na dohodak u iznosu od 0,00 kuna. Ovom mjerom su obuhvaćena zaduženja predujmova koja dospijevaju na naplatu do podnošenja prijave poreza na dohodak i poreza na dobit za 2020. godinu u 2021. godini.

SIJEČANJ 2021

8. siječnja 2021. godine: Održavanjem prve sjednice Koordinacije humanitaraca Sisačko-moslavačke županije, 24 udruge civilnog društva i međunarodne organizacije obilježile su početak zajedničke suradnje u humanitarnom odgovoru na potrebe stanovništva pogođenog potresom. Prvim koordinatorom imenovan je Nikola Vukobratović, kojeg je kasnije zamijenila Dijana Durić..

SIJEČANJ 2021

9. siječnja 2021. godine: Na snagu stupa Pravilnik o dopunama Pravilnika o provedbi Općeg poreznog zakona kojim je propisano oslobođenje od plaćanja poreza na dodanu vrijednost na isporuke dobara i usluga koje porezni obveznici upisani u registar obveznika poreza na dodanu vrijednost obave bez naknade ili protučinidbe, za pomoć područjima za koja je proglašena katastrofa potresa. Sve donacije dane pravnim ili fizičkim osobama koje se odnose na otklanjanje posljedica katastrofe se obveznicima poreza na dobit smatraju porezno priznatim rashodima, a obveznicima poreza na dohodak se smatraju priznatim izdacima koji ne uvećavaju osobni odbitak. Rok primjene mjere je do 31.12.2021. godine..

VELJAČA 2021

5. veljače 2021. godine: Hrvatski sabor donosi Zakon o izmjenama i dopunama zakona o obnovi zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije i Zagrebačke županije, u kojem se mijenja naziv u Zakon o obnovi zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije, Zagrebačke županije, Sisačko-moslavačke županije i Karlovačke županije te se revidiraju svi članci kako bi odgovarali cijelom području pogođenom potresom.

VELJAČA 2021

4. ožujka 2021. godine: Na snagu stupa Pravilnik o dopunama Pravilnika o provedbi Općeg poreznog zakona kojim je propisano da iznimno od posebnog propisa o oporezivanju dohotka, pri utvrđivanju prava na osobni odbitak za uzdržavane članove ne uzimaju se u obzir primici koje fizičke osobe ostvaruju po osnovi donacija odnosno darovanja od pravnih i fizičkih osoba za podmirivanje potreba prikupljenih u humanitarnim akcijama i javno oglašenim akcijama. Ova odredba primjenjuje se pri utvrđivanju godišnjeg poreza na dohodak za 2020. i 2021. godinu.

DONACIJE

Stalnim donacijama kontejnera, mobilnih kućica i kamp kućica omogućilo se krov nad glavom pogođenom stanovništvu. (Fotografija: Mamin blog)

2.2

Monitoring situacije i potreba stanovništva

Nacionalni stožer civilne zaštite, državne institucije i lokalne samouprave na prvom mjestu prate razvoj situacije i potrebe na području Sisačko-moslavačke županije. Koordinacija humanitaraca SMŽ radom i humanitarnom pomoću svih svojih 24 članica prvenstveno radi s pogođenim stanovništvom te prati i podupire rad nadležnih državnih i regionalnih tijela na korist pogođenog stanovništva.

Koordinacija humanitaraca SMŽ kontinuirano prati humanitarne potrebe pogođenog stanovništva što im olakšava stalna prisutnost na terenu. Različiti partneri iz Koordinacije prate različite sektore poput hrane, zdravlja, vode, ranjivih skupina, obrazovanja, smještaja,

građevinskih radova i drugih potreba. Određeni partneri, organizacije civilnog društva, imaju vlastite alate i sustave za praćenje situacije i potreba.

Koordinacije humanitaraca SMŽ pratit će humanitarne potrebe pogođenog stanovništva, odgovor i promjene u humanitarnom kontekstu svakih 6 do 12 mjeseci. Sektorska i međusektorska analiza potreba ažurirat će se pomoću korištenih digitalnih alata procjene potreba. Analiza procjene humanitarnih potreba provedena od strane Koordinacije humanitaraca SMŽ služiti će kao ključni primarni izvor podataka za buduće aktivnosti humanitarne zajednice u Sisačko-moslavačkoj županiji.

Treći dio: **Sektori**

ZAGRLJAJ U RUŠEVINAMA

Život ima najveću vrijednost
(Fotografija: Mamin blog).

3.1 Smještaj

Stambeni sektor je jako pogođen sektor, čineći najveći udio evidentiranih oštećenih nekretnina. Najčešća kategorija oštećenih stanova bile su obiteljske kuće, jer one čine najveći dio ukupnog stambenog fonda. Stambene zgrade u povijesnim dijelovima Siska, Petrinje i Gline bile su druga kategorija koja je pretrpjela značajnu štetu.

Štete na stambenom fondu koje se primarno odnose na kućanstva, velike su. Važno je istaknuti da je dotrajalost i slabo održavanje stambenog fonda, uz slabu potražnju još i prije potresa rezultiralo sa smanjenom vrijednosti. Stoga su i oštećenja bila izraženija.

Uredi Ministarstva prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine zaprimili su ukupno 9352 zahtjeva za obnovom te su do sada uklonje 402 objekta na pogođenom području.

Dodatan problem predstavljaju nesređeni imovinsko-pravni odnosi, kao i činjenica da znatan dio oštećenih objekata nije legaliziran (do 80% stambenih objekata u vlasništvu je fizičkih osoba).²⁰

Analiza humanitarnih potreba

Od svih potresom pogođenih regija u Republici Hrvatskoj Sisačko-moslavačka županija pretrpjela je najveću štetu i gubitke u stambenom sektoru (85%). Znatna oštećenja obiteljskih kuća i povijesnih dijelova u Sisku, Petrinji i Glini plod su izostanka adekvatnog seizmičkog projektiranja te nestručne gradnje. Veći dio oštećenih zgrada građen je prije usvajanja seizmičkih propisa.²¹

Prema podacima iz mrežnog geoinformacijskog sustava "Potres"²² broj prijavljenih oštećenja na objektima je 40 089, od čega je obavljeno 38 094 pregleda, te je utvrđeno da je 4 708 objekata neuporabljivo, a 8 315 privremeno neuporabljivo. U povijesnim urbanim zonama Siska, Petrinje i Gline oko 602 objekta (53,23%) od 1.131

pregledane stambene jedinice pretrpjele su značajnu štetu. Također, utvrđeno je da su 142 pojedinačna nepokretna kulturna dobra, odnosno zgrade kulturne baštine, pretrpjela određenu strukturnu štetu, a 103 od njih su kategorizirana kao „privremeno neupotrebljiva“ ili „neupotrebljiva“.²³

KORISNIK ISPRED KAMP KUĆICE

Krov nad glavom osiguran je i preko kamp kućica.
(Fotografija: ADRA Hrvatska)

Naknadna podrhtavanja manjeg intenziteta i dalje uzrokuju štete i gubitke, pa tako i na stambenom fondu. Oštećenja nastaju i zbog geoloških procesa kao što su likvefakcija, klizišta, odroni, bočna razmicanja i urušavanja tla. U blizini obiteljskih kuća pojavile su se vrtače, koje ugrožavaju statiku zgrada i ugrožavaju ljudske živote.²⁴

Pogođeno stanovništvo i projekcija potreba

Potres je utjecao na uvjete života oko 100 000 ljudi. Nekoliko tisuća obitelji ostalo je bez domova i hitno im je trebao smještaj. Neke od njih potražile su privremeni smještaj kod rodbine i prijatelja, a neke su se morale osloniti na smještaj koji su osigurale država i županija, među ostalima u sportskoj dvorani u Sisku, vojarni i šatorima u Petrinji te u hotelu u Topuskom.

MOBILNA KUĆICA

Mobilna kućica, privremeni smještaj stanovnika potresom pogođenog područja do obnove stambenih objekata. (Fotografija: Mamin blog)

Velik broj stanovnika nije htio napustiti svoje domove ili to nisu mogli učiniti zbog stoke o kojoj se brinu, te su im osigurane kamp-kućice i stambeni kontejneri. Osobama koje su ostale bez doma i predale zahtjev za privremeni smještaj isti im je osiguran u stambenim kontejnerima/mobilnim kućicama.²⁵

Ravnateljstvo Civilne zaštite dodijelilo je 2195 mobilnih smještajnih jedinica na privatne posjede i to u gradovima i općinama – (Petrinja – 880, Glina – 597, Sisak – 345, Lekenik – 100, Donji Kukuruzari – 62, Sunja – 52, Dvor – 39, Majur – 25, Hrvatska Kostajnica – 18, Pokupsko – 17, Kravarsko – 13, Martinska Ves – 11, Hrvatska Dubica – 8, Zagreb – 8, Jastrebarsko – 4, Jasenovac – 4, Topusko – 4, Lasinja – 3, Popovača – 3, Kutina – 1, Pušća – 1).

U trenutnoj situaciji veliki izazov predstavlja nadolazeća zima sa nižim temperaturama. Tu je problem razgranat na tipove oštećenja. Kod kuća sa zelenom naljepnicom javlja se problem neispravnosti dimnjaka i rizičnosti loženja tijekom zime. Rizik od požara i trovanja otrovnim plinovima u takvim objektima se povećava i potencijalno ugrožava živote ukućana. S druge strane, kućanstva koja imaju žutu ili crvenu naljepnicu i ne mogu živjeti u svojim objektima ovu zimu moraju se grijati na struju u mobilnim kućicama i stambenim kontejnerima. Ovdje se povlači pitanje financiranja ili sufinanciranja troška struje tijekom zimskih mjeseci, s obzirom da su primanja većine stradalih građana niska. Provedbom analize potreba ranjivih skupina u Sisačko-moslavačkoj županiji u kontekstu prava na dom, odnosno na adekvatno stanovanje, stambeni prostor 90% ispitanika stradao je u potresu. Pri tome, 2% kažu da nemaju mogućnost grijanja, a 48% se grije na drva, što su važni podaci u kontekstu nadolazeće zime.

Napori oko oporavka i obnove trebali bi se provesti u najkraćem mogućem roku kako bi se smanjilo razdoblje raseljavanja onih koji su morali napustiti svoje domove. Tijekom raseljavanja posebnu pozornost treba posvetiti ranjivim skupinama stanovništva, poput djece, starijih osoba, siromašnih i osoba s invaliditetom.

3.2

Koordinacija i upravljanje kontejnerskim naseljima

Potres je utjecao na živote ljudi prisilivši mnoge obitelji da napuste svoje domove u potrazi za hitnim smještajem. Velik broj ljudi ostao je na području Sisačko-moslavačke županije oslanjajući se na hitno rješenje lokalnih i nacionalnih vlasti.

Za one koji su to željeli, rješenje je pronađeno kroz osiguravanje grupnih smještaja, stambenih kontejnera i mobilnih kućica. Tako je na području Petrinje, Siska i Gline niknulo 14 kontejnerskih naselja i 2 grupna smještaja u postojećim stambenim objektima. U rujnu 2021. godine u Petrinji u 4 kontejnerska naselja nalazilo se 308 korisnika, u Sisku u 9 kontejnerskih naselja i 2 grupna smještaja nalazilo se 335 korisnika, a u Glini u 1 kontejnerskom naselju 52 korisnika.

Uspostavljanje i koordinaciju kontejnerskim naseljima i grupnim smještajima vodio je Nacionalni stožer Civilne zaštite Republike Hrvatske (CZ RH) i lokalni stožeri Civilne zaštite (CZ).

Analiza humanitarnih potreba

Uspostavom kontejnerskih naselja svi privremeni objekti (kontejneri i mobilne kućice) priključeni su na postojeću vodovodnu i električnu infrastrukturu tamo gdje je to bilo moguće. Postojeći problem neprimjerene širokopojasne infrastrukture veza uzrokovao je komunikacijske probleme te nemogućnost priključenja privremenih stambenih jedinica i kontejnera.

Hrana u kontejnerskim naseljima/grupnim smještajima osigurana je kroz donacije humanitarne pomoći i robne zalihe Republike Hrvatske, a topli obroci kroz donacije različitih ugostiteljskih objekata, te catering tvrtke Pleter d.o.o. Hrvatski Crveni križ vršio je podjelu paketa hrane i pomoć pri podjeli toplih obroka do korisnika.

Koordinatori za psihosocijalnu podršku Gradskih društava Crvenog križa redovito obilaze korisnike

smještene u kontejnerskim naseljima te pružaju individualnu psihosocijalnu podršku te prema potrebi odnosno kompleksnosti poteškoća sa kojima se osoba suočava, upućuju na relevantne lokalne institucije. Osim individualne podrške, u naseljima se organiziraju socijalne aktivnosti sukladno mogućnostima u pojedinom naselju.

Lokacija	Smještaj	Broj korisnika
Petrinja	Mošćenica	90
	Češko Selo	58
	Sajmište	150
	Prnjavor Čuntićki	10
(međuzbroj Petrinja)		308
Sisak	Sobe Gojani*	20
	Lonjska	37
	Petrinjska	39
	HEP	27
	Sisak Stan*	35
	Prvča	10
	CRK Odra	15
	CRK Kolodvor	19
	Fistrovićeva	74
	Željezara - Talijani	26
	Željezara - Mađari	33
(međuzbroj Sisak)		335
Glina	Mali Dom	52
Ukupan broj korisnika		695
*grupni smještaj u postojećim stambenim objektima		

TABLICA 1.

Broj korisnika u kontejnerskim naseljima/grupnim smještajima u Sisačko-moslavačkoj županiji na dan 13. rujna 2021. godine

Pogođeno stanovništvo i projekcija potreba

Koordinacija humanitaraca SMŽ sa članicama na terenu provela je anketu procjene potreba među korisnicima privremenih smještaja u Petrinji, Sisku i Glini. U trenutku provođenja anketa u lipnju 2021. godine u Petrinji je bilo

281 korisnik, Sisku 292 te u Glini 52. Anketa je provedena nad 66.56% ukupnog stanovništva u kontejnerskim naseljima i grupnim smještajima.

Analizom potreba stanovništva u kontejnerskim naseljima i grupnim smještajima obuhvaćeno je 66.56% stanovništva u 14 kontejnerskih naselja (Petrinja, Sisak i Glina) i 2 grupna smještaja (Sisak). Ukupno 251 kućanstvo i 424 osobe.

Jedna skupina pitanja za analizu potreba odnosila se na opremljenost kontejnera i životnih prostora unutar grupnih smještaja. U skladu s tim, 22% ispitanika nema opremljenost svim potrebnim namještajem, posebno zabrinjava što se dio ispitanika izjasnio kako u smještaju nema sanitarni čvor. Njih 20% izjasnilo se kako unutar organiziranog smještaja nemaju mogućnost pranja

KONTEJNERSKO NASELJE

Kontejnersko naselje HEP u Sisku.
(Fotografija: Grad Sisak)

rublja, a 36% da nemaju mogućnost pripreme obroka. Dio namještaja koji se nalazi u kontejnerskim naseljima je iz raznih humanitarnih donacija, uključujući i dio kućanskih aparata.

Po pitanju privatnosti, 28% ispitanika smatra da razmak između kontejnera/mobilnih kućica nije dovoljan, a da ispred mobilnih objekata nema dovoljno privatnog prostora smatra 40% ispitanika.

S obzirom da je jedan od ciljeva istraživanja na terenu bilo ustanoviti uvjete stanovanja u kontejnerskim naseljima i grupnim smještajima u trenutku provedbe analize u lipnju 2021. godine ustanovljeno je kako 23% ispitanika nema laku dostupnost javnom prijevozu, zbog

čega se 29% zaposlenih izjasnilo kako ima teškoće sa odlaskom na posao. Nadalje, čak 20% stanovnika ima problem s dostupnošću medicinske skrbi i lijekova, a 7% s pristupom trgovinama mješovite robe. Problemu prometne povezanosti može se doskočiti boljom organizacijom javnog prijevoza sukladno lokacijama kontejnerskih naselja/grupnih smještaja ili organizacijom specifičnog prijevoza sa određenom svrhom (odlazak u školu, odlazak na posao, odlazak kod liječnika, dostava lijekova).

Kao bitan segment grupnog stanovanja pogođenog stanovništva pokazao se prostor za kvalitetno provođenje slobodnog vremena, sukladno tome, u postotku od 69% ispitanika se izjasnilo kako nema zajednički društveni prostor, a njih 73% izjasnili su se kako u neposrednoj blizini nema dječjeg igrališta. Održavanjem kontejnerskih naselja zadovoljno je 80% ispitanika, ali se isto tako 88% ispitanika izjasnilo kako nema dovoljno uređenih zelenih površina. Sadržaji za razbibrigu i druženje, sportska igrališta i dječja igrališta važna su za održavanje zajednice zdravom. Takvim sadržajima pomoglo bi se stanovništvu u prihvaćanju trenutne situacije uzrokovane katastrofom i optimističnijem pogledu na budućnost s obzirom da velik broj korisnika čak njih 57% smatra kako će u kontejnerima živjeti jako dugo (6-10) godina, „do kraja života“ ili da „nemaju nikakvu ideju koliko dugo će ostati“.

Pitanju boljeg i optimističnijeg pogleda na budućnost doprinijelo bi se i pružanjem besplatne pravne pomoći kroz koju bi se educiralo i informiralo stanovnike o svim informacijama relevantnim za obnovu i mjere koje imaju pravo koristiti.

Iako terenski stručnjaci za pružanje psihosocijalne pomoći iz Koordinacije psihosocijalne pomoći obilaze kontejnerska naselja i grupne smještaje, 62% ispitanika izjasnilo se o nedostatku odvojenog prostora za obavljanje PSP razgovora. Odvojeni prostor za razgovor jako je bitan zbog privatnosti razgovora koji se obavljaju s korisnicima i osjetljivosti podataka.

Iz svega navedenog proizlaze glavne potrebe stanovnika kontejnerskih naselja/grupnih smještaja, a to su osiguravanje sanitarnog čvora za smještaje koji to još nemaju, opremanje namještajem i kućanskim

Smještaj	Broj stanovnika	Broj anketiranih kućanstava	Broj anketiranih korisnika	Postotak anketiranih korisnika
Petrinja – Mošćenica	53	20	45	84,9%
Petrinja – Češko Selo	65	15	36	55,38%
Petrinja – Sajmište	151	50	77	50,99%
Petrinja - Prnjavor Čuntićki	12	3	3	25%
(međubroj Petrinja)	281	88	161	57,29%
Sisak – Sobe Gojani	22	4	9	40,9%
Sisak – Lonjska	31	15	25	80,64%
Sisak – Petrinjska*	40	19	40	100%*
Sisak – HEP	31	17	24	77,41%
Sisak – Sisak stan	35	21	32	91,42%
Sisak – Prvča	14	8	11	78,57%
Sisak – CRK Odra	15	3	11	73,33%
Sisak – CRK Kolodvor	16	5	8	50%
Sisak – Fistrovićeva	53	29	45	84,9%
Sisak – Željezara – Talijani	25	5	10	40%
Sisak – Željezara – Mađari	22	11	13	59,09%
(međubroj Sisak)	304	137	228	75%
Glina – Mali dom	52	26	35	67,3%
UKUPNO	637	251	424	66,56%
*Prema izvorima iz GDCK Sisak u Gradu Sisku postoji evidencija o službeno smještenih 28 osoba u navedenom naselju, ali je izlaskom na teren anketirano 40 ljudi. Iz GDCK Sisak informirani smo da je u tom naselju smješteno još osoba, ali ne posredstvom grada Siska, stoga se ne nalaze u službenim evidencijama. Dogovorno, smatrat će se da se sukladno anketi tu nalazi 40 osoba i da su sve obuhvaćene anketom.				

aparatura smještaja koji to još do sada nisu osigurali, osiguravanje bolje prometne povezanosti i organizacija prijevoza s određenom svrhom (odlazak u školu, odlazak na posao, odlazak kod liječnika, dostava lijekova), osiguravanje prostora za druženje i razbibrigu, sadržaja za odrasle i djecu, sportskih aktivnosti i igrališta, osiguravanje prostora za pružanje PSP-a i djelovanje različitih organizacija civilnog društva te potrebna besplatna pravna pomoć. .

TABLICA 2.

Statistički podaci o anketiranim korisnicima po kontejnerskim naseljima i grupnim smještajima

3.3 Vodoopskrba, odvodnja i higijena

U Sisačko-moslavačkoj županiji ukupno je 129 480 stanovnika priključeno na sustav javne vodoopskrbe (75%). Voda za ljudsku potrošnju uglavnom se zahvaća iz podzemnih kršnih vodonosnika, uz iznimku površinskog zahvata iz rijeke Kupe za Grad Sisak i lokacije zahvata aluvijalne vode za Općinu Dvor. Ukupno je 72 539 stanovnika priključeno na sustav javne odvodnje (42%)²⁷. U ruralnim područjima Sisačko-moslavačke županije pretežno se upotrebljava voda iz vlastitih bunara, te pojedinačni sustavni odvodnje poput sabirnih i septičkih jama.

Vodoopskrbni sustav te sustav odvodnje karakteriziraju ispodprosječni kapaciteti pa tako samo manji dio naselja ima potpunu ili djelomično riješenu opskrbu pitkom vodom. Nerazvijen sustav obrane od poplava indicira visoku razinu rizika potencijalnih šteta od poplave. Niti jedno naselje nema izgrađen cjeloviti kanalizacijski sustav s pripadajućim pročistačima otpadnih voda.²⁸

Analiza humanitarnih potreba

Materijalnu štetu pretrpjeli su sustavi vodoopskrbe i odvodnje i upravne zgrade. Teško su oštećene upravne zgrade u Petrinji, Glini i Hrvatskoj Kostajnici. Od 11 javnih pružatelja vodnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji, devet ih je prijavilo materijalnu štetu. Što se tiče vodokomunalne infrastrukture, najteža situacija je na distributivnom području Privrede d.o.o. Petrinja gdje je tijekom 30. prosinca 2020. godine osposobljen dio sekundarnoga sustava. Na području Petrinje znatno je oštećen dovodni cjevovod iz izvorišta Pecki pa je područje Petrinje prespojeno na sisački vodoopskrbni sustav.²⁹

Potres je uzrokovao puknuća na nasipu na području malog sliva Banovina.³⁰ U Sisačko-moslavačkoj županiji bilo je 11 250 m djelomično oštećenih nasipa. Potres je ostavio i značajne posljedice na sustavu obrane od poplava; 15 je kritičnih lokacija na kojima su

se pojavila oštećenja navodnim građevinama za obranu poplava, a nije isključena niti mogućnost pojave novih kritičnih mjesta.³¹

Pogođeno stanovništvo i projekcija potreba

Posljedice potresa u najvećoj su mjeri pogodile su dio stanovništva koji nije bio priključen na javnu infrastrukturu te su koristili uglavnom privatne bunare, za sebe i poljoprivredu, koji su u velikom broju postali zagađeni i neprikladni za korištenje. Zbog oštećenja stambenog fonda velik broj stanovnika nije u prilici koristiti pitku vodu te kanalizaciju na koju su objekti priključeni već se služe alternativnim rješenjima što povećava zdravstvene rizike.

Značajni gubici vode te oštećenja cjevovoda, uzrokovali su dodatno financijsko opterećenje za javni sustav vodoopskrbe čiji su kapaciteti dodatno opterećeni povećanim potrebama za novim priključcima. Financijski izazov povećavaju i spomenuti ispodprosječna priključenost na sustav vodoopskrbe i odvodnje. Sve navedeno povećava zdravstvene rizike te smanjuje kvalitetu života u kratkom i srednjem roku.

Analizom potreba ranjivih skupina utvrđeno je da 71% ispitanika vodu dobiva iz javnog vodovoda, 31% iz bunara; kao problem ispitanici navode da im je bunar presušio ili da ga treba očistiti, a da im pitku vodu donosi Crveni križ. Organizacija civilnog društva ADRA Hrvatska provela je istraživanje u 20 sela u općini Glina, te su utvrdili kako 42% ruralnih kućanstava nema pitku vodu, dok ih 7% nema ni pitku ni tehničku vodu. Sva sela koriste privatne bunare, a potresom su dodatno onečišćeni ili isušeni.

Prema podacima koje su dostavila gradska društva Crvenih križeva gradova Petrinje, Siska, Gline i Hrvatske Kostajnice uz pakete hrane dostavlja se i pitka voda. Lokalni stožeri Civilne zaštite dostavljaju informaciju

gradskim društvima Crvenog križa sa informacijom o područjima gdje stanovništvo privremeno ili trajno nema pitku vodu (npr. nisu spojeni na vodovodnu mrežu, voda je privremeno neupotrebljiva za piće, oštećenje i/ili zagađenje bunara i dr.). Takvim područjima voda se po kućanstvima dostavlja jednom tjednom. Utvrđeno je kako različite humanitarne organizacije dostavljaju različite količine vode po osobi u kućanstvu, zbog čega je od iznimne važnosti razviti bolju komunikaciju među organizacijama na terenu i ciljnu strategiju kako bi se prvenstveno zadovoljile stvarne potrebe stanovništva pogođenog potresom, spriječilo dupliciranje i racionalnije raspolagalo resursima.

Tijekom svoje prisutnosti na terenu, organizacija civilnog društva ADRA Hrvatska redovno je vozila pitku vodu najpogođenijim kućanstvima. Voda se prvotno dijelila po potrebi u flaširanom obliku dok se kasnije vozila flaširana sa izvora pitke vode. Takvih intervencija zabilježeno je 498.

Na području grada Gline od 69 naselja smo je njih 14 spojeno na javnu vodoopskrbnu mrežu. Ostala naselja koriste privatne i seoske bunare te seoske spremnike izgrađene uz mjesne izvore. Većina njih je zbog likvefakcije upravo kroz bunare i izvore te oštećenja nakon potresa postala neuporabljiva. Najpogođenija su područja Ravnog Rašća, Roviške, Malog i velikog

SEOSKI BUNAR

Privatni bunari jedini su izvor pitke vode za većinu ruralnog stanovništva. (Fotografija: ADRA Hrvatska)

Gradca, Martinovića i Majskih Poljana. Suša koja je uslijedila tijekom ljeta dodatno je pogoršala tešku situaciju. Opskrba pitkom i tehničkom vodom trenutno je najveći problem na području grada Gline..

Što se tiče higijene, prema podacima koji su dostavljeni od Hrvatskog Crvenog križa utvrđeno je kako su se u početku slagali paketi higijene za distribuciju od robe koja je dolazila iz raznih donacija. Od svibnja 2021. godine većina robe dolazi iz robnih zaliha Republike Hrvatske preko Ministarstva gospodarstva. Iz robnih zaliha RH, do 30. rujna 2021. godine, podijeljeno je 10.450 paketa higijene. Standardni paket higijene Crvenog križa sadrži: sapun za ruke 1 kom, gel za tuširanje 1 kom, šampon za kosu 1 kom, pasta za zube 1 kom, četkica za zube 1 kom, brijlač jednokratni 1 kom, higijenski ulošci 1 kom. Prema podacima gradskih društava Crvenih križeva gradova Petrinje, Siska, Gline i Hrvatske Kostajnice utvrđeno je da se zadovoljavanje higijenskih potreba stanovništva pogođenog potresom vrši jednom mjesečno. GDCK Petrinja tako mjesečno zadovoljava potrebe 1120 kućanstava, GDCK Sisak 3500 kućanstava, GDCK Gline 900 kućanstava, a GDCK Hrvatska Kostajnica 300 kućanstava. Iz čega proizlazi da se preko gradskih društava Crvenih križeva mjesečno dijele paketi higijene za 5820 kućanstava.

Analizom potreba kontejnerskih naselja i grupnih smještaja utvrđeno je kako se 21% ispitanika izjasnilo o potrošnji sredstava na menstrualne potrepštine. Od navedenih, 34% ispitanika izdvaja 40-50 kn za menstrualne potrepštine. 21% više od 70 kn, 19% između 25-35, 15% između 55-65, dok svega 11% troši manje od 10 kn mjesečno. Gradska društva Crvenih križeva pogođenom stanovništvu dostavljaju pakete higijene koji u sebi sadrže i menstrualne potrepštine.

Potresom je najviše pogođeno stanovništvo nižeg socioekonomskog statusa, nezaposleni i stanovništvo koje živi u ruralnim krajevima gdje uslijed prekida vodoopskrbe ili urušavanja/isušivanja bunara nisu u mogućnosti financijski osigurati pitku vodu. Nastavno tome, velika šteta je nanesena vlasnicima stoke i poljoprivrednicima. O pogođenosti poljoprivrednika više u sektoru Poljoprivrede. S obzirom da se situacija na terenu stalno mijenja i da su potrebe za pitkom vodom u različitim periodima različite važno je koordinirano i strateško djelovanje u dostavi pitke vode. Također, potrebe u dostavi higijenskih potrepština, napose menstrualnih, velike su i za njih je potrebno strateško i koordinirano djelovanje svih organizacija na terenu. Od iznimne važnosti je utvrditi dostatnost paketa higijene i zadovoljavaju li stvarne potrebe pogođenog stanovništva te sukladno tome razraditi strategiju podjele.

3.4 Hrana

U Sisačko-moslavačkoj županiji, u četiri grada i deset općina, potresom je direktno pogođeno oko 50 000 ljudi, a sveukupno preko 118 000 ljudi. Uzevši u obzir da je Sisačko-moslavačka županija među najsiromašnijim županijama u Republici Hrvatskoj, te da ima najveće stope rizika od siromaštva, potrebe pomoći u hrani, nakon potresa, su velike. Osnovni pokazatelj siromaštva je stopa rizika od siromaštva koja pokazuje postotak osoba koje imaju raspoloživi ekvivalentni dohodak ispod praga rizika od siromaštva.³² Visokoj stopi siromaštva Županije doprinosi veći broj umirovljenika nego zaposlenih te visok postotak nezaposlenih mladih radno sposobnih osoba. Stanovništvo koje ionako živi u materijalnoj deprivaciji zbog loših materijalnih uvjeta koji bitno utječu na kvalitetu života kućanstva, trpi pogoršanje stanja pandemijom COVID-19 i potresom te posljedično dolazi do značajnog pada kupovne moći.

Analiza humanitarnih potreba

Potresom u Sisačko-moslavačkoj županiji povećao se broj ljudi potrebnih pomoći u hrani, zbog čega su razne humanitarne organizacije dijelile hranu pogođenom stanovništvu. Kao najveća i vodeća humanitarna organizacija u Republici Hrvatskoj, Hrvatski Crveni križ mobilizirao je sva svoja društva na terenu kako bi stvorili mrežu distribucije hrane koja bi zadovoljila potrebe stanovništva. Do travnja 2021. godine podjele humanitarne pomoći vršila se svima koji su je zatražili („blanket distribution“). Hrvatski Crveni križ uveo je kriterije prema kojima pravo na humanitarnu pomoć imaju socijalno ugroženi građani (oni koji su to postali potresom, te korisnici koji su bili korisnici socijalnih programa gradskih društava CK prije potresa), kao i oni čiji su domovi stradali u potresu, odnosno oni čije nekretnine imaju crvenu ili žutu naljepnicu. Kriteriji su uvedeni zbog racionalizacije resursa i činjenice da će operacija pružanja pomoći Sisačko-moslavačkoj županiji potrajati dulje vrijeme. Do svibnja 2021. godine hrana za podjelu u Hrvatski Crveni križ dolazila je iz

raznih donacija. Od svibnja 2021. godine većina hrane koja se dijeli na potresom pogođenom području preko Hrvatskog Crvenog križa dio je robnih zaliha Republike Hrvatske dostavljenih preko Ministarstva gospodarstva. Od tada, zaključno sa 30. rujna, tim putem, distribuirano je 16 750 paketa, odnosno oko 126 tona hrane.

Standardni paket hrane iz podjele Crvenog križa sadrži brašno tip 550 glatko 2kg, ulje (biljno ili suncokretovo) 1l, šećer 1l, tjestenina 2 kom, juha u vrećici 4 kom, riblja konzerva 4 kom, mesna konzerva 4 kom, slatki namaz (marmelada ili čokoladni namaz) 1 kom. Od početka operacije do 08.10.2021. godine ukupno je podijeljeno 1182 tone hrane kroz 4 nadležna gradska društva Crvenog križa gradova Gline, Petrinje, Siska i Hrvatske Kostajnice

Prema podacima gradskih društava Crvenog križa gradova Petrinje, Siska, Gline i Hrvatske Kostajnice podjela standardnih paketa hrane vrši se jednom mjesečno. GDCK Petrinja mjesečno zadovoljava potrebe 1120 kućanstava, GDCK Sisak 3500 kućanstava, GDCK Gline 900 kućanstava, a GDCK Hrvatska Kostajnica oko 300 kućanstava. Možemo reći kako je pokrivenost potreba stanovništva pogođenog potresom putem djelovanja gradskih društava Crvenog križa na mjesečnoj bazi 5820 kućanstava. Također, gradska društva Crvenog križa utvrđuju zadovoljavanje postavljenih kriterija za podjelu paketa hrane korištenjem geoinformacijskog sustava „Potres“ te popisa koji su im dostavljeni iz Centra za socijalnu skrb. Podjelu paketa hrane vršile su i druge organizacije civilnog društva. Kroz period od šest mjeseci nakon potresa ADRA Hrvatska podijelila je 6,02 tona suhe hrane u 20 sela grada Gline sakupljeno iz privatnih donacija.

Osim podjele paketa hrane, u potresu pogođenom području vrši se podjela toplih obroka. Podjela toplih obroka započela je već 29.12.2020. godine u večernjim satima. U početku je većina toplih obroka dostavljana na

kućne adrese, distribuciju su vršile različite organizacije i institucije na terenu. Sustav naručivanja toplih obroka uveden je preko operativnog centra, a naručivanje broja obroka vrše jedinice lokalne samouprave za stanovništvo u svom području. Režim podjele toplih obroka mijenjao se kroz faze operacije, a lokacije su bile dogovarane sa lokalnim stožerima Civilne zaštite. Do 12.07.2021. godine podijeljeno je 911.800 toplih obroka stanovništvu i 78.005 operativnim snagama. Također, podjelu toplih obroka vršila je i organizacija civilnog društva ADRA Hrvatska koja je odmah nakon potresa distribuirala tople obroke u suradnji sa nekoliko privatnih restorana. U tijeku mjesec dana podijeljeno je 638 toplih obroka.

Trenutno, pravo na topli obrok ostvaruju sve osobe smještene u mobilne stambene jedinice, odnosno osobe čije su kuće i stanovi označene žutim i crvenim naljepnicama.

Pogođeno stanovništvo i projekcija potreba

Dostavom podataka gradskih društava Crvenih križeva gradova Petrinje, Siska, Gline i Hrvatske Kostajnice utvrđeno je da na mjesečnoj bazi 5820 kućanstava na području pogođenom potresom prima pomoć u paketima hrane Crvenog križa na osnovu postavljenih kriterija socijalno ugroženih osoba i osoba čiji su stambeni objekti dobili žute i crvene naljepnice.

Također, utvrđeno je postojanje različitih konfiguracija jednog paketa hrane te unutar humanitarnih organizacija sa istom konfiguracijom paketa hrane postoji različita interpretacija oko dostatnosti jednog paketa hrane sa brojem osoba u kućanstvu. Zbog navedenog, potrebno je razviti bolju komunikaciju među organizacijama na terenu i ciljnu strategiju kako bi se prvenstveno zadovoljile stvarne potrebe stanovništva pogođenog potresom, spriječilo dupliciranje i racionalnije raspolagalo resursima.

3.5 Zaštita ranjivih skupina

Republika Hrvatska ima dva istaknuta razvojna problema: relativno visoku stopu siromaštva u odnosu na europski prosjek, te velike razlike u rastu i siromaštvu među hrvatskim regijama.³³ Područje karakterizira nedostatak aktivne radne snage, starenje stanovništva, te intenzivne emigracije. Velik broj socijalno ugroženog stanovništva, kao što su siromašni, nezaposleni, starije osobe, osobe s invaliditetom i mentalnim teškoćama, osobe koje žive u ruralnim i izoliranim krajevima, djeca i mladi, etičke manjine i kronično bolesne osobe žive u Sisačko-moslavačkoj županiji.

Na području županije djeluje šest centara za socijalnu skrb: Glina, Hrvatska Kostajnica, Kutina, Novska, Petrinja i Sisak. Centar za socijalnu skrb Glina nadležan je za organiziranje rada podružnice Topusko, a Centar za socijalnu skrb Hrvatska Kostajnica nadležan je za podružnicu Dvor. Također, na području županije nalaze se domovi socijalne skrbi: Dom za starije i nemoćne osobe Sisak, Dom za starije i nemoćne osobe Petrinja, Dom za psihički bolesne osobe Petrinja, Centar za rehabilitaciju Komarevo, te Dom za djecu i mlađe punoljetne osobe Vrbina u Sisku. Na području Sisačko-moslavačke županije djeluje i SOS Dječje selo Lekenik, ustanova socijalne skrbi za djecu i mlade. Premda u županiji postoje brojne organizacije civilnog društva, napose one koje zastupaju osobe s invaliditetom, svega nekoliko ih je razvilo kapacitet za pružanje socijalnih usluga. Samo tri udruge pokrivaju područje županije, a to su Udruga OSI SMŽ Petrinja, Centar za žene Adela i Udruga slijepih SMŽ-a.³⁴

Socijalna politika Sisačko-moslavačke županije provodi se kroz četiri osnovna područja socijalne skrbi: suzbijanje siromaštva i socijalne isključenosti; skrb o starijim osobama; zaštita obitelji, djece i mladeži, te socijalno uključivanje osoba s invaliditetom.³⁵ U Sisačko-moslavačkoj županiji oko 14% stanovnika su korisnici programâ socijalne pomoći.³⁶

Posljednjih 30 godina područje pogođeno potresom pretrpjelo je brojne nepogode. Teško je stradalo u Domovinskom ratu, kad je dio stanovništva morao napustiti domove. Dio stambenih objekata je obnovljen, ali ne na adekvatan način. Posljedično, velik broj stanovništva obolio je od PTSP-a. Deindustrijalizacija je rezultirala jačanjem siromaštva i masovnim otkazima. Geografski položaj županije predstavlja stalni rizik od prirodnih katastrofa kao što su poplave, potresi i klizišta. Kombinacija siromaštva, nepovoljnih demografskih procesa i ranijih traumatičnih iskustava dovela je do višestruke ugroženosti velikog dijela stanovnika, a ponajviše ranjivih skupina.

Sisačko-moslavačka županija je među najsiromašnijim županijama u RH sa najnižim BDP-om po stanovniku, najvećim ograničenjima u pružanju usluga i najvišim stopama rizika od siromaštva.³⁷ U ovoj županiji živi više umirovljenika nego zaposlenih. Područje Županije karakterizira veći broj socijalno ugroženog stanovništva, koje uključuje nezaposlene, starije osobe, osobe s invaliditetom i mentalnim teškoćama, osobe koje žive u ruralnim i izoliranim krajevima, djecu i mlade, etničke manjine, rizične obitelji te kronično oboljele osobe.

Analiza humanitarnih potreba

Sustav socijalne skrbi i prije potresa bio je u velikoj mjeri preopterećen uslijed nedostatnog financijskog potencijala, ali još i više nedostatnim institucionalnim te kadrovskim kapacitetima.

U Sisačko-moslavačkoj županiji oštećeno je ukupno 49 objekata koji pružaju usluge socijalne skrbi. Od toga su 33 uporabljiva, 10 privremeno neupotrebljivih, a 6 neupotrebljivih.

Uvjeti života te socijalna struktura prostora dodatno su narušeni kroz pogoršanje uvjeta stanovanja te gubitak dohotka stanovništva. Također, posebno su intenzivirani

problemi ugroženih skupina stanovništva kroz otežano kretanje, uvjete stanovanja te različite psihosocijalne probleme. Socijalna skrb vezana za ranjive skupine stanovništva u kratkom roku je dramatično pogoršana te su se životni uvjeti za veliki broj stanovništva značajno pogoršali.³⁸

Analizom potreba ranjivih skupina koju je provela Koordinacija humanitaraca SMŽ na terenu među stanovništvom pogođenim potresom koje živi izvan kontejnerskih naselja i grupnih smještaja obuhvaćeno je 139 kućanstava i 373 osobe. Analiza je rađena nad korisnicima udruga iz Sisačko-moslavačke županije i gradskih Crvenih križeva.

ROMSKA DJECA

Iskrena radost vidi se na dječjem licu i pogledu.
(Fotografija: Interventni tim GDCK Split)

Pogođeno stanovništvo i projekcija potreba

Među anketiranima, čak 35% anketiranih žive u samačkim kućanstvima, od čega 41% anketiranih samačkih kućanstva čine osobe starije od 65+. Ovaj podatak ne čudi ako uzmemo u obzir činjenicu da prema podacima DZS-a, čak 23% stanovništva SMŽ čine osobe starije od 65 godina, dok je broj djece do 14 godina oko 14%. Pri tome, gotovo 40% anketiranih kućanstava ostvaruje mjesečne prihode niže od 2 000kn, a gotovo 80% njih mjesečne prihode koji ne prelaze 6 000 kn.

Ono što posebno zabrinjava je podatak da na otvoreno pitanje da sami identificiraju dodatne rizike i teškoće kojima su izloženi, čak 35% ispitanika navodi kako su u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti.

Dio ih dodatno navodi i poteškoće s ostvarivanjem zdravstvene skrbi, problematiku starijih osoba koje žive same, socijalnu izolaciju, mirovine nedostatne za pokrivanje troškova života. Zbog loše prometne povezanosti nedostupnosti javnog prijevoza otežan je pristup socijalnim uslugama. A oštećenja koja su pretrpjeli nad stambenim objektima i koja su oštetila objekte u kojima se pružaju socijalne usluge, dodatno pogoršavaju zadovoljenje potreba.

Prometna povezanost velik je problem i zaposlenih pripadnika ranjivih skupina jer ih 20% navodi da ima teškoće s dolaskom do posla. Kao razloge tome najčešće navode preveliku udaljenost autobusne stanice od mjesta stanovanja, a dio ističe i uništene ceste i gradsku infrastrukturu.

Visok je udio ispitanika koji se izjašnjavaju kako im pravna pomoć nije dostatno dostupna te ju je bitno stanovništvu učiniti pristupačnom u većem opsegu kako bi, uz pomoć pravnih stručnjaka i stručnjakinja, lakše ostvarili svoje potrebe i prava u procesu obnove. U tom smislu besplatna pravna pomoć stanovništvu pogođenom potresom je od iznimne važnosti.

Ono što se posebno ističe je i izrazit deficit dostupnosti informacija osobama s invaliditetom, što je svakako područje na kojem je nužan napredak, s obzirom na nezanemariv broj ispitanika u uzorku koji su starije dob i/li imaju neki oblik invaliditeta (osobito zastupljene poteškoće s vidom – slijepe osobe).

Izazov na koji treba odgovoriti u narednom periodu je i činjenica da znatna većina ispitanika (njih 64%) navodi kako nemaju mogućnost bavljenja aktivnostima koje bi im omogućile da kvalitetno ispune i provedu slobodno vrijeme. Velika većina onih koji sudjeluju u aktivnostima u slobodno vrijeme izjavljuje kako im te sadržaje organiziraju i omogućavaju organizacije civilnoga društva.

Anketa i analize koje su provele organizacije civilnog društva ukazuju kako mladi s potresom pogođenog područja žele da im se ponudi više kulturnog sadržaja i sadržaja za mlade. Predlažu uspostavu Društveno kulturnih centara kao mjesta zajedništva i solidarnosti u okolnostima pandemije i prirodne katastrofe.

Suradnjom s udrugama civilnog društva koje pridonose oporavku, opstanku i ostanku stanovnika najbolje se mogu prepoznati potrebe mladih. Za primjer Udruga IKS iz Petrinje koja je uslijed potresa ostala bez prostora za rad, uz pomoć tijela državne uprave i partnera osigurala je sredstva iz više izvora za nabavku 9 modularnih kontejnera u svrhu uspostave modularnog privremenog objekta Društveno kulturnog centra u Petrinji. Međutim, neke probleme Udruga IKS ne može sama realizirati (poput izrade betonskog podesta od cca 150 m² s armaturom, prijevoza kontejnera na relaciji Zagreb – Petrinja, izrada sustava grijanja i hlađenja predmetnog objekta, troškovi izrade stepenica te troškovi izrade nadstrešnice na katu) zato je nužno prepoznati i pomoći lokalnim inicijativama.

Dvije trećine ispitanika koji su osobe s invaliditetom (OSI) ili žive u kućanstvu s OSI navode kako im/članu kućanstva prava, usluge i različiti oblici podrške temeljem invaliditeta koji su bili osigurani prije potresa, nisu dostupni u punom opsegu nakon potresa te da različiti nužni terapijski i rehabilitacijski postupci u lokalnoj sredini u kojima su sudjelovali prije potresa sad više nisu dostupni. Kao razloge za potonje ispitanici navode oštećenje zgrada u kojima su se ti sadržaji održavali u potresu, ali i nedostatak prostora prilagođenih za pristup OSI, nedostatak adekvatnih stručnjaka, prometnu udaljenost postojećih sadržaja te nepostojanje organiziranih sadržaja.

OSOBE SA INVALIDITETOM

Slijepi i slabovidne osobe u Sisačko-moslavačkoj županiji također imaju velike potrebe nakon potresa. (Fotografija: Dnevni centar slijepih Sisak)

S obzirom na opseg štete nastale kao posljedica potresa u Sisačko-moslavačkoj županiji, potrebe svakoga od njih višestruke su i bitno im je osigurati raznovrsne forme podrške – od psihosocijalne, do one u građevinskim radovima. Uz navedene, ispitanici navode i sljedeće oblike podrške koje su im značajne: organiziranje kulturnih sadržaja, pomoć u obnovi domova, osiguravanje videće pratnje za slijepi osobe, pomoć u pronalasku posla nakon završene škole, osiguravanje pojedinih zdravstvenih usluga (fizioterapeut). 93% ispitanika iz ranjivih skupina naveli su kako su dobili pomoć nakon potresa i to najviše kroz rad humanitarnih udruga, prvenstveno Crvenog križa, lokalnih udruga, pa onda grada i stožera.

Zaključno, na navedene potrebe može se odgovoriti na način da se osigura bolja prometna povezanost i/ili organizira prijevoz do ustanova koje pružaju socijalne usluge za starije osobe i osobe sa invaliditetom. Besplatna pravna pomoć za pogođeno stanovništvo i ranjive skupine velik je iskorak u humanitarnom odgovoru. Potreba za osiguranjem kontinuirane psihosocijalne podrške ranjivim skupinama je od iznimne važnosti. Kako bi se to moglo osigurati odnosno učiniti psihosocijalnu podršku dostupnijom, važno je jačati lokalne kapacitete nadležnih institucija i organizacija za pružanje psihosocijalne podrške osobama u potrebi. Osmišljanje i organiziranje različitih društvenih i sportskih aktivnosti i sadržaja pomoglo bi ranjivim skupinama u nošenju s vlastitim ograničenjima i doprinijela boljem psihosocijalnom statusu. Kadrovski problem, deficit stručnjaka te usluga, može se kompenzirati stručnjacima iz organizacija civilnog društva, na način da se istima osiguraju financijska i druga sredstva za rad.

3.6 Zdravstvo

U Republici Hrvatskoj usluge zdravstvene skrbi organizirane su na tri razine (primarna, sekundarna i tercijarna). U Sisačko-moslavačkoj županiji postoje tri Doma zdravlja: Dom zdravlja Sisak, Dom zdravlja Petrinja i Dom zdravlja Kutina. Sekundarna zdravstvena zaštita provodi se u Općoj bolnici „Dr. Ivo Pedišić“ u Sisku s Odjelom za pulmologiju i produženo liječenje u Petrinji, Neuropsihijatrijskoj bolnici „Dr. Ivan Babot“ u Popovači i Lječilištu Topusko. Od državnih zdravstvenih zavoda, u Sisačko-moslavačkoj županiji, uspostavljeni su Zavod za javno zdravstvo Sisačko-moslavačke županije i Zavod za hitnu medicinsku pomoć Sisačko-moslavačke županije.³⁹

Zdravstvena infrastruktura i opremljenost zdravstvenih ustanova ne zadovoljavaju u potpunosti potrebe stanovništva županije. Bolnica u Sisku i Lječilište u Topuskom pretrpjele su ratna razaranja. Objekti su prije potresa zahtijevali ulaganja za sanaciju i modernizaciju. Sve institucije zdravstvene zaštite u Sisačko-moslavačkoj županiji nalaze se u većim gradovima te zdravstvene usluge nisu jednako dostupne svom stanovništvu. Iako je broj i raspored timova u određenoj djelatnosti primarne razine zdravstvene zaštite utvrđen Mrežom javne zdravstvene službe (Mreža) na način da dostupnost zdravstvenoj zaštiti bude podjednaka svom stanovništvu, zbog raspršenosti stanovništva u ruralnim krajevima i dalje postoje oni koji su izoliraniji zbog čega im je pristup zdravstvenim uslugama otežan. Velik je nedostatak liječnika specijalista svih profila, manjak kadr medicinskih sestara, manjak zdravstvene njege i fizikalne terapije u kući, slabo razvijen sustav palijativne skrbi, a postojeći industrijski pogon u županiji ne odgovara ekološkim standardima te predstavlja veliki rizik za javno zdravlje stanovništva Sisačko-moslavačke županije.⁴⁰

U Sisačko-moslavačkoj županiji zdravstvene usluge pružaju se u zgradama koje su građene krajem 19.

stoljeća i početkom 20. stoljeća, te takve zgrade nemaju odgovarajuću zaštitu od potresa.⁴¹

Analiza humanitarnih potreba

Većina zdravstvenih ustanova na području Sisačko-moslavačke županije potpuno je ili djelomično oštećena. Na potresom pogođenom području nalaze se tri bolničke ustanove: Opća bolnica "Dr. Ivo Pedišić" Sisak, Neuropsihijatrijska bolnica "Dr. Ivan Barbot" Popovača, te Lječilište Topusko⁴². Najveću ulogu u zbrinjavanju pacijenata ima županijska bolnica - Opća bolnica „Dr. Ivo Pedišić“ Sisak koja je smještena na tri lokacije sa sveukupno šest zgrada. Dvije lokacije su u Sisku, a jedna u Petrinji.

Prema izvješću Ministarstva zdravstva potresom je oštećeno 90% bolnice u Sisku. U funkciji je ostala novija zgrada u kojoj je djelatnost ginekologije s rodilištem. Zgrada bolnice u Petrinji je privremeno neupotrebljiva. Neuropsihijatrijska bolnica „Dr. Ivan Barbot“ u Popovači djelomično je oštećena te je evakuirana zgrada Uprave bolnice. Zgrade ambulanta Doma Zdravlja Sisak u Hrvatskoj Kostajnici i Žažini privremeno su van upotrebe, kao i zgrada ambulante Doma zdravlja Petrinja u Glini. Zbog oštećenja, privremeno su dislocirane ambulante Doma zdravlja u Sisku.⁴³

U zdravstvenom sektoru pogođeni su pacijenti, medicinsko osoblje i nemedicinsko osoblje. Zbog stavljanja na raspolaganje cijelog bolničkog i medicinskog kadra u Sisačko-moslavačkoj županiji nije došlo do značajnijeg prekida pružavanja zdravstvenih usluga nakon potresa.⁴⁴ Najviše je stradala opća bolnica u Sisačko-moslavačkoj županiji, koja je glavni pružatelj medicinske pomoći u regiji i pruža više od 185.000 medicinskih usluga pacijentima godišnje. Svi odjeli te bolnice na lokacijama u Sisku i Petrinji teško su oštećeni u potresu i ocijenjeni su nesigurnima za pacijente. Stotine pacijenata hitno je evakuirano

i prevezeno u Zagreb, uključujući i one pozitivne na COVID-19 koji se liječe terapijom kisika. Jedino odjel ginekologije u Sisku nije oštećen jer se nalazi u zgradi koja je obnovljena 2010. godine. Za usporedbu, odjel pedijatrije iste bolnice nalazi se u zgradi izgrađenoj 1959. godine te je pretrpio teška oštećenja. Posljedično, 102 zdravstvenih djelatnika, koji godišnje obave 18 558 medicinskih usluga, privremeno nisu bili u mogućnosti skrbiti o pacijentima.

Pogođeno stanovništvo i projekcija potreba

Potres je utjecao na pristup zdravstvenim uslugama, a prestanak rada opće bolnice ugrozio je zdravlje velikog broja pacijenata. Potres je dodatno narušio ionako slabe standarde zdravstvene usluge i dodatno otežao pristup zdravstvenoj usluzi stanovnicima ruralnih područja te ranjivim društvenim skupinama. Poseban problem predstavlja potencijalni odljev liječnika i medicinskog osoblja.⁴⁵

Starije stanovništvo u Sisačko-moslavačkoj županiji velikim dijelom živi u ruralnim područjima, često teško dostupnim i bez osnovne infrastrukture što predstavlja značajnu prepreku ostvarivanju osnovnih životnih potreba, uključujući i potrebnu zdravstvenu skrb. Potrebe koje proizlaze iz navedenog su prvenstveno smještaj za starije nemoćne osobe i izvaninstitucionalna podrška starijima (pomoć i njega u kući), a ističe se i potreba za udomiteljskim obiteljima, osiguravanjem prijevoza, te dostupnošću palijativne skrbi.⁴⁶

Dodatna poteškoća zdravlju stanovništva potresom pogođenog područja je i činjenica da se potres dogodio u vrijeme pandemije COVID-19. To je otežalo funkcioniranje sustava zdravstvene skrbi, porasle su nabavne cijene zaštitne opreme i javila se potreba za hitnim uspostavljanjem cijepnih punktova (redovni cijepni punktovi HZZJ u Sisačko-moslavačkoj županiji te mobilni cijepni punktovi ANTICOVID VACCINBUS)⁴⁷ Ovakvo stanje posebno je otežalo trudnicama i pacijentima slabije pokretljivosti.⁴⁸

Provedbom analize potreba stanovništva pogođenog potresom u kontejnerskim naseljima i grupnim smještajima utvrđeno je kako 65% korisnika ima kronične bolesti. Većina navedenih bolesti spadaju u

kategoriju bolesti srca i krvožilnog sustava. Poznato je da navedeno bolesti u većem broju su uzrokovane lošim zdravstvenim navikama i nezdravim stilom života. Ovdje prepoznajemo potrebu za preventivnim programima povezanim sa stjecanjem dobrih zdravstvenih navika i uklanjanjem štetnih. Time bi se teret kroničnih bolesti postepeno smanjio i kod nekih uklonio. Također, analizom potreba ranjivih skupina van kontejnerskih naselja i grupnih smještaja 37% ispitanika smatra da nemaju dostupnu zdravstvenu zaštitu, posebno ističući problem opskrbe i nabavke lijekova. Uzrok navedenog problema je nedostupnost javnog prijevoza i velika udaljenost od smještaja do ljekarne i/ili specijalističkih pregleda dostupnih samo u većim gradovima. Osiguravanjem opskrbe lijekovima i organizacijom prijevoza do liječnika, kako korisnika u organiziranim smještajima, tako i onih u ruralnim sredinama, uvelike bi se doprinijelo poboljšanju zdravlja pogođenog stanovništva. Čak dvije trećine osoba sa invaliditetom tvrdi da im nisu u punom opsegu dostupne usluge temeljem invaliditeta koje su im bile dostupne prije potresa, posebno su se osvrnuli na različite nužne terapijske i rehabilitacijske postupke.

U kontejnerskim naseljima i grupnim smještajima utvrđena je određena problematika vezana za psihičko stanje kod 25% ispitanika koja se kod dijela ispitanika manifestira blažim simptomima, a kod drugog dijela simptomi su dosta izraženiji. Kod ranjivih skupina van kontejnerskih naselja i grupnih smještaja čak 60% ispitanika ima psihičke teškoće uzrokovane potresom i to: 27% ima velike probleme s nesanicom, 28% veliki strah od novog potresa, dok 35% ispitanika ima veliki strah za budućnost. Problem psihičkog stanja stanovništva pogođenog potresom osjetljivo je pitanje na koje ne smije izostati odgovor. Dobrom organizacijom i koordinacijom psihosocijalne podrške na terenu, te osiguravanjem prostora za obavljanje razgovora pomoglo bi se pogođenom stanovništvu. Organiziranjem i osmišljavanjem društvenih sadržaja među grupacijama pogođenog stanovništva stalna uronjenost u problematiku potresa stavila bi se u drugi plan, a sve sa ciljem poboljšanja psihičkog zdravlja pogođenih.

3.7 Obrazovanje

Hrvatski obrazovni sustav sastoji se od predškolskog, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja. Republika Hrvatska godišnje za obrazovanje izdvaja 10,5% rashoda opće države. Predškolski sustav financira se sredstvima jedinica lokalne samouprave, dok ostale razine obrazovnog sustava financira država.

Zbog loše gospodarske i demografske situacije u županiji obrazovni sustav Sisačko-moslavačke županije posljednjih godina pretrpio je pad broja učenika i razreda.⁴⁹ Obrazovanje u Sisačko-moslavačkoj županiji ima velike nedostatke u odnosu na ostatak Republike Hrvatske. Veliki problem je manjak predškolskih ustanova koji je rezultirao povećanjem cijena smještaja u vrtiće koja je među najvišima u Republici Hrvatskoj. U mnogim školama ne postoje usluge produženog boravka većina škola radi u dvije smjene, a mnoge područne škole propadaju zbog manjka broja djeca. Prevelik je odljev učenika u druge županije i gradove zbog manjka srednjoškolskih programa, a tome uvelike doprinosi i nepostojanje učeničkog doma npr.

OSMIJESI

Iskren osmijeh najveća je nagrada svakom humanitarcu.
(Fotografija: ADRA Hrvatska)

u gradu Sisku. Također, u županiji postoji samo jedna visokoškolska obrazovna institucija čiji je veliki problem manjak kadra.⁵⁰

Uzimajući za relevantan pokazatelj uspješnosti učenika i kvalitete obrazovnog sustava ispit državne mature Sisačko-moslavačka županije rezultatom zaostaje za prosjekom Republike Hrvatske. U Sisačko-moslavačkoj županiji školske godine 2018./2019. prosječna ocjena iz obveznih predmeta razine A (viša razina) bila je 2.93, a razine B (niža razina) 2.31 dok je iste godine hrvatski prosjek razine A bio 3.14, a razine B 2.44. Iste školske godine 59.09% učenika iz Sisačko-moslavačke županije upisalo je visoka učilišta, dok je na razini Republike Hrvatske taj postotak znatno veći, čak 68.60%.⁵¹

Analiza humanitarnih potreba

Na području Sisačko-moslavačke županije nalaze se 123 školska objekta od kojih je oštećeno 109 školskih objekata, od kojih je 18 osnovnih i srednjih škola u županiji uporabljivo s preporukom, 18 ih je privremeno neuporabljivo, a 14 škola pretrpjelo je teška oštećenja, te su neuporabljive.⁵²

Velik broj djece u periodu neposredno nakon potresa nije pohađao školu ili vrtić. Također, velik broj djece zbog nedostupnosti širokopojasne infrastrukture nije mogao pratiti nastavu putem interneta. 1.921 djece moralo je promijeniti školu, te je veći dio bio primoran pohađati škole van svoje matične županije.⁵³ Djeca i njihove obitelji zahtijevaju profesionalnu psihosocijalnu pomoć stručnjaka kako bi se riješili potencijalni posttraumatski stresni poremećaji. U kontekstu potresa, u kombinaciji s pandemijom COVID-19, smanjena je dostupnost psihosocijalne pomoći i podrške u obrazovnom sustavu. Zbog premještanja učenika škole bi mogle sve više ovisiti o radu u više smjena čime se dodatno smanjuje ionako nizak broj sati koje učenici provode u nastavi i smanjuje kvaliteta nastave.⁵⁴

Grad/Općina	Osnovna škola	Srednja škola
Petrinja	OŠ Dragutina Tijardovića	Srednja škola Petrinja
	OŠ Mate Lovraka	Glazbena škola "Frane Lhotke" Sisak
	Prva osnovna škola Petrinja	(Područni odjel Petrinja)
	OŠ Ivana Gorana Kovačića Gora	
	Područna škola Farkašić	
	Područna škola Nebojan	
Sisak	OŠ Ivana Kukuljevića	Strukovna škola Sisak
	OŠ Galđovo	Glazbena škola "Frane Lhotke" Sisak
	Područna škola Topolovac	
Glina	OŠ Glina	Srednja škola Glina
Donji Kukuruzari	OŠ Katarina Zrinski Mečenčani	/
Lekenik	Područna škola Letovanić	/
Majur	Područna škola Graboštani	/

TABLICA 3.

Srednjoročno i dugoročno neuporabljive škole u Sisačko-moslavačkoj županiji

Ukupno je 20 učitelja u Sisačko-moslavačkoj županiji otišlo već u prvih 50 dana nakon potresa.⁵⁵ Činjenica je kako je nastavno osoblje također pretrpjelo štetu, ne samo na profesionalnoj već i na osobnoj razini jer su im oštećeni domovi. Što će znatno utjecati na kvalitetu obrazovanja. Mnogi učitelji, čije su matične školske ustanove uništene u potresu, primorani su putovati u druga mjesta i druge škole. U školskim ustanovama koje su u potresu prošle bez značajnih oštećenja, zbog premještanja djece iz oštećenih škola povećava se broj učenika, uvodi se višesmjenski rad, čime se i obim učiteljskog posla povećava. Sve to još dodatno komplicira pandemija COVID-19 zbog koje je nužno provođenje epidemioloških mjera u zatvorenim prostorima. Također, uz postojeći posao koji zahtjeva fizičku prisutnost, učitelji i dalje zbog pandemije moraju duplicirati nastavu za one koji je prate online. Zbog svega navedenog učitelji se suočavaju s radnim preopterećenjem.

Pogođeno stanovništvo i projekcija potreba

Nagli prekid u kontinuitetu učenja i premještanje djece u novu školu može negativno utjecati na učinkovitost i jednakost u obrazovanju, što dovodi do pada kvalitete samog obrazovanja. Za djecu nižeg socioekonomskog statusa, djecu koji odrastaju u ruralnim sredinama, etničke manjine, djecu s posebnim potrebama, djecu s raznovrsnim oblicima internaliziranih i eksternaliziranih problema u ponašanju takva promjena ostavlja još

negativniji učinak. Među premještenim učenicima nalaze se i djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi iz Doma za djecu i mlađe punoljetne osobe Vrbina u Sisku na koje su negativni učinci mnogostruki i intenziviraju se svi već postojeći problemi takve djece.⁵⁶

S obzirom da se među korisnicima kontejnerskih naselja i grupnih smještaja nalaze obitelji s djecom koja pohađaju školu, analizom potreba utvrđeno je kako 80% učenika nema zaseban prostor za učenje što utječe na kvalitetu usvajanja gradiva te rezultate. Njih 73% se izjasnilo kako im nije dostupan što u današnje vrijeme i u uvjetima u kojima se nalaze zbog pandemije COVID-19 i potresa negativno utječe na kvalitetu učenja. Čak 80% učenika ne posjeduje nešto od nužne računalne opreme (tablet, laptop, printer), dok ih 79% nema pristup knjižnici i stručnoj literaturi. Isti problem uočen je prilikom analize potreba ranjivih skupina van kontejnerskih naselja i grupnih smještaja. Polovica kućanstava sa školskom djecom u kućanstvu navela je kako im djeca nemaju adekvatne uvjete za učenje, prvenstveno odvojeni prostor za učenje, a onda ni osnovna sredstva za rad (internet, IT oprema). Ispitanici su se izjasnili i oko problema prometne povezanosti jer im je otežan pristup do škole i fakulteta.

Nužni su žurni programi i usluge kako bi se djeca, kao posebno ranjive skupine društva, zaštitili. Zadovoljenje potreba osnovnih uvjeta za učenje djece u kontejnerskim naseljima i grupnim smještajima razriješilo bi se osiguravanjem potrebne IT opreme za online nastavu i učenje na daljinu te osiguravanje dostupnosti literature (stručnih knjiga, lektira). Također, za kontejnerska naselja i grupni smještaji na većoj udaljenosti od škole potrebno je organizirati prijevoz djece do škole i fakulteta.

Za djecu s teškoćama pri praćenju nastave dobrom se pokazala praksa pomoćnika u nastavi. Kao posljedica potresa i dislociranja djece, ako tome još pridodamo i ograničenja zbog pandemije koronavirusa, otežan je kontakt pomoćnika u nastavi s djecom korisnicima. Analizom potreba ranjivih skupina utvrđeno je kako u kućanstvima koja imaju djecu s teškoćama u razvoju nije korišten ni jedan oblik podrške u obrazovanju. Nakon potresa, također je smanjena i dostupnost psihosocijalne pomoći i podrške, koja je od osobite

Vrsta obrazovne ustanove	Broj ustanova	Broj objekata	Broj javnih ustanova	Broj privatnih ustanova	Broj učenika	Broj odgojno-obrazovnih djelatnika	Broj ostalih djelatnika
Dječji vrtić	19	46	18	1	3495	409	224
Osnovna škola	90	141	89	1	10575	1178	577
Srednja škola	13	28	13	0	4021	524	176
Visoka škola	1	3	1	0	141	25	16
Ukupno	123	218	121	2	18232	2136	993

TABLICA 4.

Obrazovne ustanove u
Sisačko-moslavačkoj županiji

važnosti za djecu iz ranjivih skupina društva. Generalno nedostaje prostora i sadržaja za druženja, razbibrigu i igru, tome se treba doskočiti osmišljavanjem i osiguravanjem društvenih sadržaja Dio zadovoljenja

potreba ovih skupina može se ostvariti kroz jačanje civilnog društva, te kulturnih i sportskih udruženja.

3.8

Sredstva osiguravanja osnovnih životnih potreba

Standard života građana najvećim dijelom ovisi o BDP po stanovniku. U slučaju Sisačko-moslavačke županije on je među najnižima u Republici Hrvatskoj. Na standard također utječe i zaposlenost, a ova županija i u tom kontekstu ima najgore rezultate, s jednom od najvećih stopa siromaštva i nezaposlenosti. Potres je samo dodatno pojačao već postojeće probleme stanovništva Sisačko-moslavačke županije. U kontekstu govora o standardu stanovništva i sredstvima osiguravanja osnovnih životnih potreba, bitno je spomenuti podsektore koji već nisu dijelom ovog dokumenta, a to su: poduzetništvo i poljoprivreda..

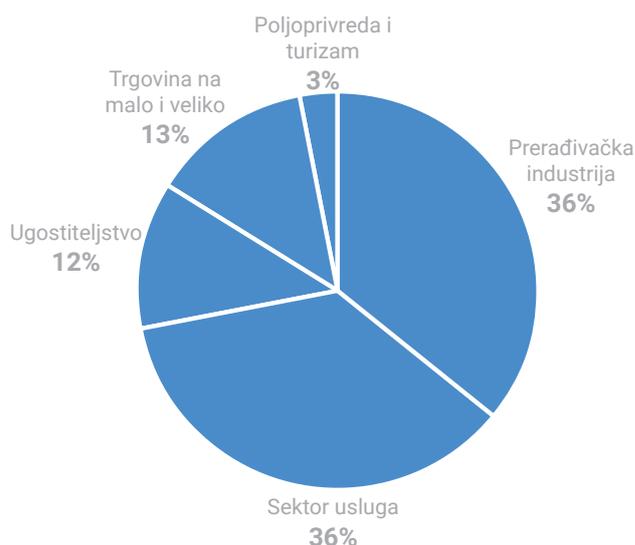
Poduzetništvo

Poduzetništvo na prostoru Sisačko-moslavačke županije karakterizira usmjerenost na radno-intenzivne djelatnosti te ispodprosječna kapitalna opremljenost rada, što uz ostale čimbenike, rezultira smanjenom produktivnosti te, posljedično, slabijom konkurentnosti poslovanja u odnosu na prosjek Republike Hrvatske⁵⁷. Prema podacima FINA-e iz 2019. godine u Sisačko-moslavačkoj županiji bilo je ukupno prijavljeno 2308 poduzeća, od čega je 98,7% mikro i malih poduzeća, 1,0% srednjih i 0,3% velikih poduzeća. Od registriranih obrta u Republici Hrvatskoj njih oko 2000 je prijavljeno u Sisačko-moslavačkoj županiji. Obrti su važni za zapošljavanje i samozapošljavanje. U odnosu na ostatak Republike Hrvatske, poražavajući su rezultati prosječne mjesečne neto plaće zaposlenih u poduzećima koja u Sisačko-moslavačkoj županiji iznosi 618 EUR (4657 HRK), dok je nacionalni prosjek 772 EUR (5817 HRK).⁵⁸

Analiza humanitarnih potreba

Sisačko-moslavačka županija pretrpjela je nemjerljive štete u poslovnom sektoru gdje je, primjerice, od 303 poslovna prostora, 66 klasificirano kao privremeno neupotrebljivo, 70 neupotrebljivo, a za 67 objekata nije bilo podataka što znači da dio poduzetnika privremeno

i trajno nije u mogućnosti obavljati svoje poslovne aktivnosti.⁵⁹

DIJAGRAM 1.

Sektori poslovanja oštećenih poslovnih subjekata (Županijska komora Sisak)

Sisačko-moslavačka županija imala je najveće oštećeno područje u poslovnom sektoru (u smislu površine objekata). Više od 75 posto oštećenog područja u poslovnom sektoru bilo je u Sisačko-moslavačkoj županiji, a više od polovice infrastrukture koja se u poslovnom sektoru smatra neupotrebljivom (crvenom) nalazila se u ovoj županiji. Gotovo sva industrija prijavljena kao privremeno neupotrebljiva (žuta) imala je sjedište u Sisačko-moslavačkoj županiji.⁶⁰

Loša gospodarska situacija u Sisačko-moslavačkoj županiji produljit će vrijeme potrebno da se poduzeća sa crvenim i narančastim oznakama vrate normalnom poslovanju.

Pogođeno stanovništvo i projekcija potreba

Učinci potresa na poslovanje poduzetnika i obrtnika zasigurno su dramatični. U tom smislu posebno su ugroženi manji poslovni subjekti. Ostaje za vidjeti u kojoj mjeri će se izostanak prihoda zbog prestanka ili smanjenja poslovanja odraziti na poslovne rezultate, ali može se pretpostaviti trajan gubitak određenog broja poduzeća i obrta.

Isto tako, u početnom razdoblju, ali i u velikoj mjeri i sada, poduzetništvo i obrtništvo trpe štete zbog zastoja u prometu, a posebice prekida isporuke električne energije, energenata te opskrbe pitkom vodom. Kao jedna od županija s najslabijim gospodarskim potencijalom te najnepovoljnijim gospodarskim kretanjima, Sisačko-moslavačka županiju karakterizira slaba otpornost poduzetništva i obrtništva, te gospodarstva u cjelini. Prestanak te smanjenje obujma poslovanja mogu biti od presudne važnosti za financijsku održivost u kratkom roku te utjecati na trajni prestanak poslovanja.⁶¹

Posljedično, broj nezaposlenih se povećava, a nerazmjerno su jako pogođene žene. Povećanje broja nezaposlenih u pogođenom području Sisačko-moslavačke županije započeo je pandemijom COVID-19, a intenzivirao se potresom. Dobrim su se pokazale mjere Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne potpore za očuvanje radnih mjesta (ORM) i poticanja zapošljavanja kroz program javnih radova. Potpore koje su omogućene poslodavcima smanjit će povećanje broja nezaposlenih i sačuvati radna mjesta. Međutim, potrebno je stalnom komunikacijom s poslodavcima revidirati mjere kako bi njihovo korištenje u praksi bilo što učinkovitije.

Oznaka oštećenja	Zeleno	Narančasto	Crveno	Ukupno
Trgovina/usluge	82 358	29 282	18 301	126 941
Industrija	381 074	144 620	27 055	552 749
Ukupno	463 342	173 902	45 356	682 690

TABLICA 5.

Površina oštećenih zgrada u poslovnom sektoru u Sisačko-moslavačkoj županiji (RDNA/procjena tima za Brzu procjenu štete i potreba)

Poljoprivreda

Poljoprivreda predstavlja značajan izvor dohotka za ruralno stanovništvo. Poljoprivredu karakterizira nedovoljna kapitalna opremljenost, usitnjena gospodarstva, veliki broj neobrađenih poljoprivrednih površina (70%) te problemi vezani za neprimjeren pristup javnoj te poslovnoj infrastrukturi.⁶²

U Sisačko-moslavačkoj županiji iznimno se mnogo ulagalo u postrojenja za poljoprivrednu proizvodnju.

Analiza humanitarnih potreba

Ministarstvo poljoprivrede uspostavilo je kontakt s 3 635 poljoprivrednih gospodarstava (PG-ova), pri čemu je s njih više od 2 085 ostvaren i neposredni kontakt obilaskom gospodarstva na terenu. Prilikom kontakta i obilaska terena te prijavom u aplikaciju ustanovljena su oštećenja na gospodarskim objektima kod 2 092 PG-ova mehanizacije i strojeva na 315 PG-ova te na proizvodnim površinama kod 98 PG-ova.⁶³

U Sisačko-moslavačkoj županiji 570 gospodarskih objekata i skladišnih prostora označeno je zelenom naljepnicom, 703 narančastom, te 766 crvenom. Problem koji proizlazi iz navedenog je potreba za sanacijom gospodarskih objekata, popravci i nadomještanje oštećene mehanizacije i strojeva te sanacije proizvodnih površina. Za poljoprivredna gospodarstva koja se bave uzgojem životinja već se osiguravala pomoć u hrani.

Uspostavljen je sustav prikupljanja donirane hrane za životinje na 2 lokacije (u Glini i Petrinji) na kojima je ukupno zaprimljeno i podijeljeno 3 110 tona hrane za životinje (žitarica, koncentrirane hrane, sjenaže i sijena): 686 tona iz donacija (71 donator), 725 tona (325 tona u žitaricama i 400 tona u obliku različitih krmnih smjesa i koncentrata) osigurano je od strane Ministarstva poljoprivrede te 1698 tona hrane za životinje (1042 tone u kukuruzu i ječmu te 656 tona u stočnom brašnu) dopremljeno je iz Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja – Ravnateljstva za robne zalihe. Hrana za životinje je u kontinuitetu tijekom više od 7 mjeseci dostavljana prema oko 2 200 poljoprivrednih gospodarstava-a s ugroženog područja.

Zbog posebnih okolnosti uzrokovanih katastrofalnim potresom, s ciljem zaštite zdravlja životinja i ljudi od zoonoza, osiguranja higijenski i zdravstveno ispravnih proizvoda životinjskog podrijetla i dobrobiti životinja, na jedinicama lokalne samouprave Petrinja, Sisak, Glina, Hrvatska Kostajnica, Donji Kukuruzari, Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica, Lekenik, Majur, Martinska Ves, Sunja, Topusko i Jasenovac u sastavu Sisačko-moslavačke županije te Pokupsko i Kravarsko u sastavu Zagrebačke županije od strane Ministarstva poljoprivrede određena je provedba mjera preventivnog cijepjenja svih goveda, konja, ovaca i koza protiv bedrenice, svih pasa protiv bjesnoće, te sve peradi protiv Newcastle bolesti. Troškovi predmetnih mjera cijepjenja će se tijekom 2021. godine u cijelosti podmirivati iz državnog proračuna. Očekivani ukupni trošak za provedbu navedene mjere cijepjenja je cca 6 milijuna kuna.

Do listopada ove godine trošak računa za provedbu mjera cijepjenja životinja na teret državnog proračuna iznosio je 4.766.731,31 kn.

Također, na području istih jedinica lokalne samouprave, sukladno potrebama, provodila se Odlukom Ministarstva poljoprivrede veterinarska mjera liječenja životinja na teret državnog proračuna zaključno do 31. ožujka 2021. godine i to za velike životinje (farmske životinje i kopitare) nužni kirurški i porodiljski zahvati, ultrazvučna dijagnostika graviditeta, klinički pregledi i liječenje životinja te za kućne ljubimce nužni kirurški i dermatološki zahvati, klinički pregledi i liječenje životinja. Navedena usluga liječenja životinja bila je predviđena i za velike životinje koje su privremeno izmještene

(zbrinute) s navedenih JLS-a kod privremenih posjednika na području Republike Hrvatske.

Ukupni trošak na teret državnog proračuna za provedbu predložene mjere pružanja veterinarskih usluga liječenja domaćih životinja i kućnih ljubimaca iznosio je 2.444.030,00 kn.

Pogođeno stanovništvo i projekcija potreba

Ministarstvo poljoprivrede ustanovilo je probleme sa smještajem i uginućem životinja, utvrdivši da na 44 PG-ova nije bilo moguće adekvatno zbrinuti stoku te je

osigurano premještanje na druge lokacije za 306 grla stoke.⁶⁴ Sektor pčelarstva pretrpio je velike štete zbog potresa. U Sisačko-moslavačkoj županiji oštećeno je 6100 košnica.⁶⁵

Podsektor poljoprivrede na pogođenom području	Vrijednost
Poljoprivredna gospodarstva (broj)	9389
Površina poljoprivrednih zemljišta (hektari)	
Korištena površina	65 719
Obradivo zemljište	40 642
Travnjaci	21 948
Trajni nasadi	1578
Staklenici	13
U najmu (državno vlasništvo)	12 174
Stoka (broj)	
Uzgajivači životinja	10 525
Goveda	29 222
Ovce i koze	48 072
Konji i magarci	6199
Svinje	55 585
Perad	375 885
Košnice	42 486
Radna snaga (broj)	
Godišnje jedinice rada	10 937
Obrti i slobodne djelatnosti (plaćeni)	334
Pravni subjekti (plaćeni)	584
Postotak žena zaposlenih na plaćenim radnim mjestima	30
Vrijednost proizvodnje (EUR)	136 544 300
Poljoprivredna imovina, materijali i oprema (EUR)	
Poljoprivredno zemljište	192 746 800
Gospodarski objekti	157 102 700
Oprema i strojevi	147 303 700
Uskladišteni usjevi	37 140 500
Poljoprivredni inputi	4 265 800

TABLICA 6.
Pregled podsektora poljoprivrede na pogođenom području (RDNA/MPOLJ)

Potres je uzrokovao značajna oštećenja javne vodoopskrbne mreže, ali i uzrokovao zagađenja u brojnim privatnim bunarima koje su stanovnici i poljoprivrednici koristili zbog nedostatne javne infrastrukture. Neprimjerena javna mrežna infrastruktura,

posebice elektroenergetska i vodoopskrbna mreža koja predstavlja dugogodišnji problem za produktivniju poljoprivrednu i stočarsku djelatnost, dodatno je ugrožena zbog privremenih i trajnih prekida opskrbe u pojedinim područjima županije.

K tome se pridružuju i nepovoljna demografska kretanja i povezana nedostatna radna snaga, ali i institucionalni međusektorski problemi koji dovode do međusobne kolizije određenih djelatnosti – poljoprivreda, lov, stočarstvo i šumarstvo.⁶⁶ Šteta koju su pretrpjeli poljoprivredni resursi posljedično će dovesti do smanjenja prihoda te utjecati na održivost brojnih malih poljoprivrednih gospodarstava.

Humanitarni odgovor na potrebe oštećenog poljoprivrednog sektora moguć je na način da se osiguraju donacije građevinskog materijala i pomoć pri sanaciji oštećenih gospodarskih objekata. Također, poljoprivrednim gospodarstvima koja se bave uzgojem životinje potrebno je osigurati obnovu objekata u kojima drže životinje, dovoljne količine hrane i pitke vode.

STOČARSTVO

Kućanstva u ruralnim sredinama bave se stočarstvom.
(Fotografija: Interventni tim GDCK Split)

Četvrti dio: **Aneksi**

ZAMIŠLJENA LICA

Zamišljena lica stanovnika pogođenih područja i neizvjesno iščekivanje budućnosti. (Fotografija: ADRA Hrvatska)

4.1 Informacijska ograničenja

Zadnji dostupni popis stanovništva datira iz 2011. godine, što čini 10 godina dug period promjene demografske strukture stanovništva. Svi podaci vezani za demografsku strukturu i broj stanovnika korišteni u Procjeni humanitarnih potreba baziraju se na toj zastarjeloj bazi podataka.

Terenska analiza procjene humanitarnih potreba provedene nad korisnicima kontejnerskih naselja i grupnih smještaja te nad ranjivim skupina pruža nam informacije o trendu potreba stanovništva pogođenog potresom. To je zato što je navedenom analizom obuhvaćeno 66% korisnika kontejnerskih naselja i grupnih smještaja te 373 osobe pripadnici ranjivih skupina. Procjena humanitarnih potreba se tako oslanja na pretpostavku da je moguće primijeniti ovaj trend na ostatak korisnika kontejnerskih naselja/ grupnih smještaja te ranjivih skupina na području pogođenom potresom.

4.2 Bilješke

- 1 Usp. Zakon o područjima posebne državne skrbi (NN 106/18)
- 2 Usp. Svjetska banka, RDNA
- 3 Usp. Svjetska banka, RDNA
- 4 Usp. Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije 2017. – 2020.
- 5 Usp. Potresi na Banovini, Marija Ros Kozarić u: Geografski horizont, Vol. 66. No. 2., 2020.
- 6 Usp. Svjetska banka, RDNA
- 7 Usp. Potresi na Banovini, Marija Ros Kozarić u: Geografski horizont, Vol. 66. No. 2., 2020.
- 8 Procijepjenost Sisačko-moslavačke županije na dan 27. rujna 2021. godine (URL: <https://www.hzjz.hr/procijepjenost/>)
- 9 Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011.
- 10 Službeni podaci dobiveni od gradskih društava Crvenih križeva gradova Petrinje, Siska i Gline na dan 13. rujna 2021. godine
- 11 Usp. Svjetska banka, RDNA
- 12 Usp. Svjetska banka, RDNA
- 13 <https://www.mirovina.hr/novosti/neodrzivost-mirovinskog-sustava-sisacko-moslavaacka-zupanija-6-000-vise-umirovljenika-radnika/>
- 14 Plan razvoja socijalnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje 2015.-2020. godine
- 15 Usp. Croatia Humanitarian Situation Report no. 9
- 16 Usp. Akcijskog plana za uključivanje Roma SMŽ 2013.-2015
- 17 Plan razvoja socijalnih usluga u sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje 2015.-2020. godine
- 18 Procjena rizika od velikih nesreća za područje Sisačko-moslavačke županije, Sisak, 2019.
- 19 Procijepjenost Sisačko-moslavačke županije na dan 27. rujna 2021. godine (URL: <https://www.hzjz.hr/procijepjenost/>)
- 20 Usp. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Program društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom
- 21 Usp. Svjetska banka, RDNA
- 22 Podaci preuzeti dana 29. rujna 2021. godine
- 23 Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Program društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom
- 24 Usp. Svjetska banka, RDNA
- 25 Usp. Svjetska banka, RDNA
- 26 Na dan 13. rujna 2021. godine
- 27 Usp. Svjetska banka, RDNA
- 28 Usp. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Program društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja Sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom
- 29 Usp. Hrvatske vode, Uvodnik ministra dr. sc. Tomislava Čorića povodom Svjetskog dana voda u: Hrvatska vodoprivreda, Zagreb, 2021.
- 30 Usp. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, potresinfo.gov.hr
- 31 Usp. Hrvatske vode, Uvodnik ministra dr. sc. Tomislava Čorića povodom Svjetskog dana voda u: Hrvatska vodoprivreda, Zagreb, 2021.
- 32 Usp. Državni zavod za statistiku, pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2019., Zagreb, 9. listopada 2020.
- 33 Usp. Svjetska banka, RDNA
- 34 Usp. Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije 2017-2020
- 35 Usp. Isto.
- 36 Usp. Svjetska banka, RDNA
- 37 Usp. Isto.
- 38 Usp. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Program društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom
- 39 Usp. Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije 2017. – 2020.
- 40 Usp. Isto.
- 41 Usp. Svjetska banka, RDNA
- 42 Usp. Hrvatska liječnička komora. Liječnici u potresu u SMŽ-u u: Liječničke novine, br. 196., Zagreb, 2021.
- 43 Usp. Ministarstvo zdravstva, potresinfo.gov.hr
- 44 Ministarstvo zdravstva
- 45 Usp. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Program društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom
- 46 Ured pučke pravobraniteljice
- 47 Ministarstvo zdravstva
- 48 Usp. Svjetska banka, RDNA

- 49 Usp. Isto.
- 50 Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije 2017. – 2020.
- 51 Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Školski e-Rudnik (Vol. 3)
- 52 Usp. Svjetska banka, RDNA i Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Potres – aktivnosti iz djelokruga MZO-a (<https://mzo.gov.hr/vijesti/potres-aktivnosti-iz-djelokruga-mzo-a/4125>)
- 53 UNICEF Hrvatska, Earthquake Situation Report #5, 3. veljače 2021
- 54 Usp. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Program društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom, Zagreb, 2021.
- 55 UNICEF Hrvatska, Earthquake Situation Report #5, 3. veljače 2021
- 56 Usp. Plan razvoja socijalnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje 2015.-2020. godine
- 57 Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Program društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom
- 58 Usp. Svjetska banka, RDNA
- 59 Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Program društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom
- 60 Usp. Svjetska banka, RDNA
- 61 Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Program društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom
- 62 Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Program društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom
- 63 Ministarstvo poljoprivrede, potresinfo.gov.hr
- 64 Usp. Isto.
- 65 Usp. Svjetska banka, RDNA
- 66 Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Program društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom

**PROCJENA HUMANITARNIH
POTREBA**
SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA

IZDANO U PROSINCU 2021